

Ціна: 40 центів.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XIII

БЕРЕЗЕНЬ — 1962 — MARCH

Ч. 146

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Малишко Андрій — Тарасове серце, поезії	1
Галан Анатоль — Мамина перемога, новеля	2
Коваленко Л. — На Тарасову Могилу	3
Соловей Д. — Розподіл в СРСР між республіками державних коштів на охорону здоров'я	12
Сварог В. — На трудному шляху	20
Іванис В. — Визначний літературознавець	22
Степ П. — Перша виставка — перший успіх	26
Одарченко П. — Урочисте відкриття власного будинку УВАН у США	28

Бібліографія. Дописи. Листування.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Березневий ранок у с. Шевченковому.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Рибалка Костянтин, Бруклін, США	2
Дейнеко А., Пананія, Австралія	2
Підлісний М., Торонто, Канада	1
Бесарабець А., Нью-Йорк, США	1
Гришко Василь, Сіатл, США	1
Головатий П., Торонто, Канада	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Роговський К., Монреаль, Канада	6.50
Маковійчук А., Чикаго, США	6.00
Канарейський А., Монреаль, Канада	5.00
Мовчан Ю., Македонія, США	5.00
Огородник О., Трентон, США	4.00
Солоний Н., Едмонтон, Канада	3.00

“НОВІ ДНІ”

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во “Нові Дні”, редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00
 США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 амер.
 Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).
 Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
 London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
 South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:

“Peremoha”, 25 de Mayo 479 (26),
 Buenos Aires, Argentina

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Бесарабець Адам, Нью-Йорк, США	3.00
Колішко Д., Гартфорд, США	3.00
Волян Яків, Лонгвіл, Канада	2.30
Одарченко П., Вашингтон, США	2.00
Радзигівська Т., Чикаго, США	2.00
В'юн Яків, Чикаго, США	2.00
Кохно В., Елмвуд Парк, США	2.00
Слюсар Д., Лондон, Канада	2.00
Гузів Дмитро, Торонто, Канада	1.50
о. прот. Чумак І., Гартфорд, США	1.50
Меланченко А., Саскатун, Канада	1.50
Шумило Віра, Ванкувер, Канада	1.50
Кузик Остап, Пасейк, США	1.00
Павленко В., Бруклін, США	1.00
Мартиненко Ол., Мініаполіс, США	1.00
Найда Михайло, Лейквуд, США	1.00
Адамчик П., Детройт, США	1.00
Рудецький В., Чикаго, США	1.00
Булатів Е., Нью-Йорк, США	1.00
Кошиць Тетяна, Вінніпег, Канада	1.00
о. прот. Потульніцький, Сиракюзі, США	1.00
Бульбенко Федір, Бруклін, США	1.00
Новохацький Яків, Чикаго, США	1.00
Зеленська Марія, Нью-Йорк, США	1.00
Янцевич К., Нью-Йорк, США	1.00
Мазуренко Сергій, Детройт, США	1.00
Кулиняк Петро, Неварк, США	1.00
Батуринський Г., Кабраматта, Австралія	10 шіл.
Ю. Д., Сідней, Австралія	10 шіл.

Сердечне спасибі всім за допомогу!

ДО ВСІХ НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Просимо вчасно відновити передплату.

Якщо не хочете більше читати нашого журналу, то повідомте про це вчасно.

Завжди подавайте число поштової зони, якщо Ваше місто поділено на зони.

За зміну адреси вплачуєте 10 центів. У Канаді можна вплачувати поштовими марками, із США можна вислати 10 центів у листі.

Не шліть грошей банковими чеками, а поштовими переказами. Якщо вплачуєте суму до 10 дол. чеком, то додавайте 15 центів на виміну чека.

Передплата в США рахується на американські долари: 4.00 американських, незалежно від того, чи курс американського долара стоїть вище чи нижче від канадського.

Купіть ці книжки!

1. Олена Курило, “УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ”.

Про цю книгу див. у “Нових Днях” за листопад 1960 р. на стор. 23.

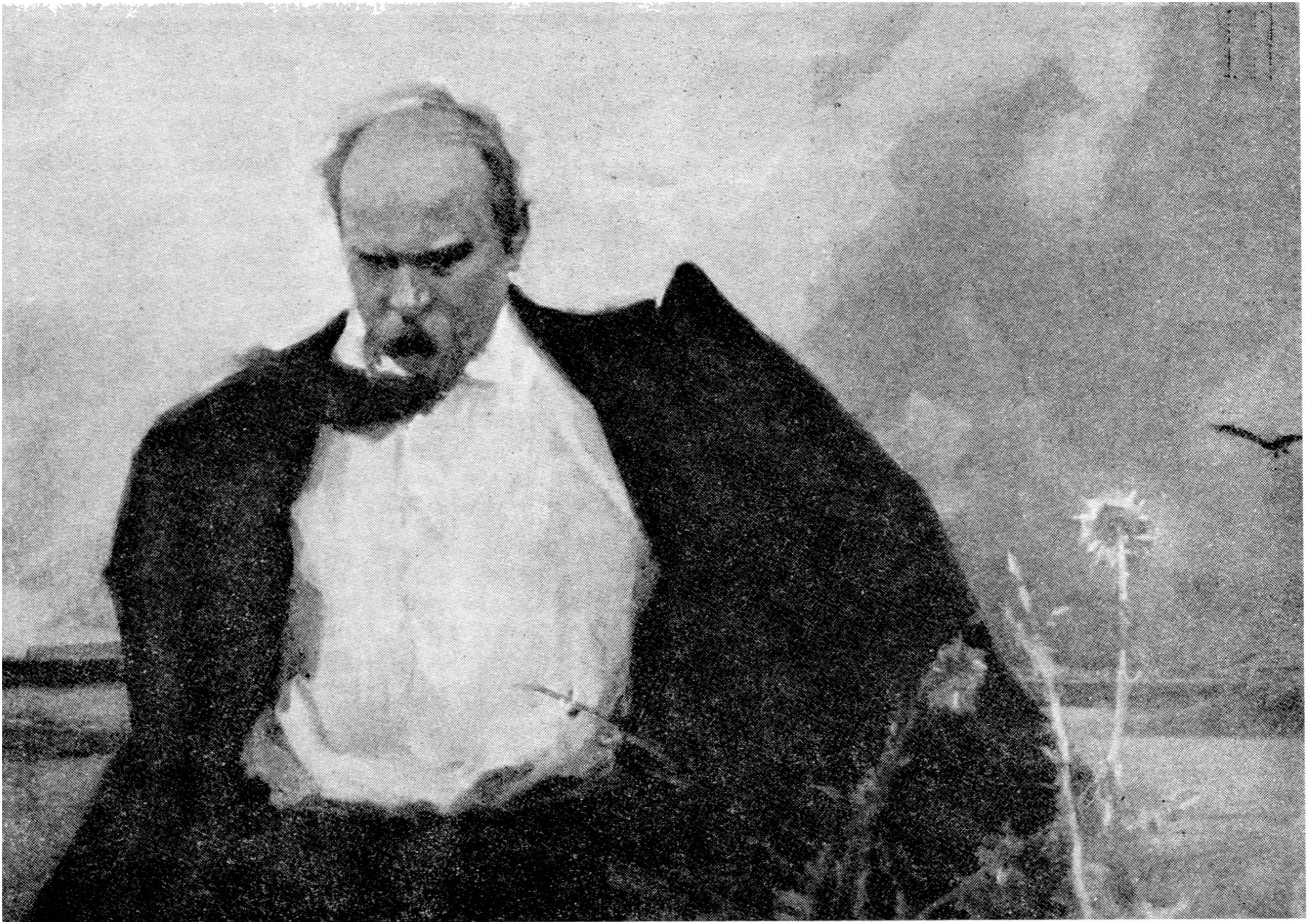
Ціна її: для передплатників “Нових Днів” — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. “НОВИЙ ОБРІЙ”, ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 долара.

Обидві книжки замовляти в “Нових Днях”.

“ДУМИ МОЇ ДУМИ...”

На нашому фоті — картина Михайла Михайловича Божія “Думи мої, думи...” М. Божій — відомий одеський маляр — працював над нею понад три роки. Він кілька разів змінював композицію твору, художній задум.

Сам М. Божій про створення своєї картини говорить так:

“Ще з раннього дитинства був я закоханий у поезію Шевченка. Мій батько, робітник-ливарник, дуже любив Тарасів “Кобзар” і передав цю палку любов мені. Коли я став художником, то не раз мріяв втілити образ поета-борця на полотні.

Я старанно вивчав пристрасну творчість Кобзаря, його сподвижницьке життя. В останні роки я кілька разів побував у Каневі та в інших місцях, зв'язаних з життям поета. На Чернечій горі зустрічав світання і вечірню пору, стежив, як чайки припадають до водяного лона, пригадував відомі слова Гоголя про велич Дніпрову...”

“Думи мої, думи...” — один з найвизначніших творів на Шевченківські теми з нагоди століття поетової смерті. Картина виставлена на одержання Ленінської нагороди за 1961 р.

Андрій МАЛИШКО

ТАРАСОВЕ СЕРЦЕ

МЕНІ здається часто, без оман,
Що десь вони зіходяться щорозу:

Білява Леся з-понад гір Кавказу
І велетень труда — Франко Іван.

І Котляревський, — сміху чародій,
І Коцюбинський із «Фата моргана» —
Сім'я співців, шанована і знана
У творчості і в мудрості своїй.

А поміж них, немов легенди чар,
Як вічна пісня і як вічна мрія,

Як гнів і меч, і совість і надія,
Сидить Кобзар, учитель-володар.

Вони із ним заколошили вік,
Терни рубали, свердлили граніти,
З убогих літер — склали заповіти,
Із крові й сліз — розбурхали потік.

І не здіймали руки для благань
І не корились розпачам орлиним.
Бо він гарячим клекотом орлиним
Віщує день покари і повстань!

Н ІБИ мільйони сердець склали
І зробили одне.

Обпелели його жилами і мускулатурою,
Наповнили кров'ю, зродженою в огні.
Ритми і пульси мільйонів сердець
Віддали в одне серце.

Ніби мільйони очей поєднали в одні
Його очі.

Дали ще блакиті неба і гніву землі
В тії очі.

Океани сліз загустили в одну сльозу
Тії очі.
Чорні блиски журби і проміння усмішки,
І кріпацькі плачі, й темний сполох Дніпра,
Рокотання бандур і симфонію гніву
Увібрали ті очі.

І клекоче те серце — вогнедишний вулкан,
І зоріють ті очі в дорогах століть.
Тарасове серце.
Тарасові очі.

О ЖИВИТИ б царя, як мумію, і повести по
Україні

На високу дніпровську гору,
Де Кобзар чолом досягає хмари,
У Київський сад зелений, де в бронзовім моноліті
Тарасові мудрі очі дивляться у віки.

Муміє в еполетах, з чадним смородом домовини,
Муміє спорохнявіла, приглядайся:
Не впізнаєш?
Ось ті руки, що носили твої кайдани,
Ось ті уста, що ти засипав пісками неволі,
Ось ті очі, що ти випікав заборонами, як залізом.

Муміє трупоголова, муміє в аксельбантах,
Почорніли твої корони, стали тліном мундир і
трон.

Твій язик посотали черви,
Моя гадюку, розчавлену у пустелі.
Оглухлі вуха не чують, як летять молоді вітри
Із-за Каспію, з-над Уралу,
З подніпровських долин в тополиному гомоні
І зупиняються біля поета.
Біля бронзового чола.

В ІН писав «Кавказ» серед темної ночі,
Він писав «Кавказ», розриваючи власне
серце.

І сміявся і плакав над сторінками
Убогої книжечки на столі.

Під пером кайдани бряжчали, із потоками гір,
Біла сакля в пожарі тліла,
І над серцем розбитим,
Над помахом рук Прометея
Чорний беркут ламав крило.

Він писав «Кавказ», і не знав і не бачив ночами,
Як годована слізьми, в свитині полатаній Слава
Стоїть під вікном.
Як вона піднімає руку
І огнистими титлами пише в півнеба
Його слова:

І дітей називає його іменням,
І пісні його травам дарує,
І вогонь його смілого зору виливає у дзвін сокир.
І коли він підвієся стомлений,
Прометей українських піль. —
Люди несли його заповіді,
Забуваючи слова молитов.

Анатоль ГАЛАН

Маміна перемога

Підходячи до станції підземки, Сергій почув гуркіт поїзда, що наближався, й колесом скотився по східцях, бажаючи сісти саме в цей поїзд. Але в останню хвилину виник сумнів: чи це той поїзд? Сергій не встиг розглянути літер на фасаді і, звернувшись до дівчини, що чекала виходу публіки з вагону, спитав:

— Це Ей-Ей?

— Так, містер...

Після того дівчина оглянула Сергія з ніг до голови якимсь вивчаючим поглядом і в свою чергу спитала:

— Ви говорите по-українському?

— Так, говорю...

Дівчина взяла Сергія під руку, як знайомого, протовпилася разом із ним до звільненої лавки, сіла й, підбираючи слова, сказала:

— Ось тепер мені є кому поговорити...

— Може, з ким поговорити?

— Так, з ким... Я ж дуже недобре вмю говорити і плачу тому, що недобре вмю...

Сергій придивився до дівчини уважніше. У неї були карі, довірливі, як у собачки-підлітка очі, гарні нефарбовані губи й високе чоло, що його обрямували рудуваті кучерики. Маленька ніжка лежала зверху другої. Ніжка породиста, тонка біля основи й поступово ширша догори... Округле коліно не було прикрите спідницею й на ньому голубіла злегка пульсуюча жилка.

— Скільки вам років?

Дівчина замислилась. Очевидно, вона забула українську назву потрібного числа, і витягнувши з торбинки олівець, написала на обкладинці свого зошита:

— У мене 18.

Сергій приписав знизу: Мені 30. І підкреслив слово "мені" двома рисками.

— Так, так, тепер пригадую, — сказала дів-

чина, — треба говорити “мені”, а не “в мене”. Яка тяжка українська мова!

Сергія зацікавило, як дівчина догадалася, що він українець. Правда, друзі говорили йому ще в таборі: Таж у тебе на чолі написано: УСРР. Але друзі могли жартувати, а крім того, від таборового Сергія не лишилося й десятої частини. Він був елегантно одягнений, майже досконало вивчив англійську мову. Ось тільки, можливо, деякі манери...

— Скажіть, будь ласка, місс, — поспитав Сергій, переходячи на англійську, — невже я так схожий на українця?

— Ви не схожий на американця. У вас ясне волосся, й блакитні очі. Але мені це подобається...

— Ось яка безпосередність, — подумав Сергій, — вперше бачить і говорить компліменти. Проте, цей комплімент може мати не персональне, а так би мовити, сумарне, загальноєвропейське значення...

— Як вас можна називати?

— Кері. А вас?

Сергій попросив олівця.

— Серджі? Так?

— Ні, якщо по-українському, то буде Сергій.

— Добре. Я також називатиму вас Сергій. Мені це подобається.

Наближалась остання станція для Сергія.

— Ну, що ж, на жаль, мені треба сходити. А вам ще далеко, Кері?

— Також до цієї станції, Сергій. Ви мене трохи проведете?

Кері вийняла дзеркальце, перевірила, чи все в неї в порядку й посміхнулася, блиснувши рівними білими зубами.

Йдучи поруч, по дорозі від станції, Сергій із задоволенням помітив, що Кері майже однакового з ним зросту, дуже струнка, має пряму, європейську, а не тутешню покату спину. Кері весь час говорила, знайомила із своєю біографією. Батька в Кері нема, два роки тому загинув під час автомобільної катастрофи. Але є мама і дядя Джан, мамин брат. Вони мешкають у сусідньому стейті. Дядя — інженер, добре заробляє, ще молодий, йому всього 43 роки. А мамі 33. Мама народила Кері в 15-тилітньому віці, рано вийшла заміж. Кері також хотілось би вийти заміж, кажуть, що це дуже цікаво... Але за кого виходити? Ось вона вчиться в каледжі, там багато хлопців, і однак, жодний з них Кері не подобається. Надто примітивні. Кері не мріє про багатого нареченого. Для чого він їй? Ось вона закінчить каледж, вивчить дві чужоземних мови, українську й німецьку, а тоді працюватиме в якомусь консульстві, або в торговій місії. Сергій володіє й німецькою мовою? Вільно? Так це ж сам Бог познайомив Сергія з Кері...

Звернене скоса на супутника ліве око дівчини випромінювало захоплення.

— Слухайте, я вам буду платити... три долари на годину. Через день по дві години. Ага, ще маленьке запитання: чи ви не зробились в Америці жонатим? А може, є у вас власна дівчина, з якою ви зустрічаєтесь? Я питаю тому, що ані жінка, ані дівчина до мене вас не пустить. Нема жінки й нема дівчини? Як це добре! Ну, я вже дома. А ви де мешкаєте?

Кері зупинилась біля багатопверхового будинку, де мешкав і Сергій. Ні, цілковито сьогоднішній день нагороджує Кері приємними сюрпризами...

— Ви до мене, чи я до вас? Хочете? — запитала Кері.

Сергій не міг запросити до себе дівчину через “ліричний безпорядок” у самотній квартирі. У цьому він одверто признався, додавши, що не завжди має час на прибирання. Але Кері не розгубилась.

— Я у вас і приберу. Побачите, як буде чисто...

— Ага, це вона хоче перевірити, чи справді нема в мене жінки. Ну, що ж, милости просимо!”

Кері довірливо переступила поріг Сергієвої квартири, скинула легке пальто й сіла на канапу. Озираючись, як пташка в незнайомій клітці.

— І зовсім у вас, Сергію, мало безпорядку, ось підлога, правда, потребує миття. Де у вас шітка? У ванній? То принесіть. І дайте мені щось... як це по вашому... фартуш... Нема фартуш? Дайте не дуже чисту рушничку, щоб я не заплямила плаття. Ось і добре. Тепер не заважайте мені, сядьте там, у куточках...

Струнка постать швидко і вправно очистила від пороху вікна й стіл, перекинула на етажерці книжки, одночасно перечитуючи українські та німецькі назви їх, по-своєму, по-дівочому, застелила ліжку укривалом. За півгодини самотня квартира блищала чистотою й Кері, умившись, скомандувала:

— Ну, тепер до мене обідати. Я готую все з вечора.

У Сергія було дві кімнати й кухня, у Кері — три.

— Іноді до мене приїздять мама, або дядько, треба, щоб було місце для них — пояснила Кері. — Все хатнє обладнання купив мені дядько Джан. Це коштує біля двох тисяч, але дядько ніколи з грошима не рахується. У нього велике конто... А в мене також є три тисячі своїх, точніше, дядькових, але він поклав ці гроші на моє ім'я й віддав мені книжку, щоб я їх витратила, куди схочу... І кожного місяця шле мені 150 доларів. Добрячий у мене дядько, а мама також. Вона гарна, краща від мене, і ніхто не може повірити, що вона моя мама, думають — сестра. А в вас нема нікого? Мама недавно померла? Бідний ви, як у вас кажуть, хлопшик. Вам подобається мій обід? А ви навчите мене готувати українські страви. Я зумію. Мене вчили дома, щоб я все сама вміла, і варити, й шити. Я люблю працю.

“Де ж він узявся, отакий скарб? — думав Сергій. — Наче в казці. Зустріч із принцесою-робітницею, або навпаки... Ні, Сергію, не заробиш ти тут три долари на годину, не дозволить тобі цього твоя східна совість”...

— Кері, ви читали щось про Україну?

— Читала. Звичайно, англійською мовою.

— І якої ви думки про наш край? Незрозумілий він, правда?

— Я про це взагалі не думала. Мені лише хотілося познайомитись із справжнім українцем, ось тоді я й зрозумію.

Кері очі уважно дивились на Сергія.

— А коли ми почнем заняття? Завтра? О дванадцятій дня? Добре. Ви до мене, чи я до вас? Краще ви до мене, будемо знову разом обідати.

Сергій довго не спав. Те, що живучи в одному

будинку, він ніколи не зустрічав цієї милої Кері, його не дивувало. У Нью-Йорку можна роками жити поруч із сусідом і не знати, як його прізвище. Але дівчина цікава, якимось по-дитячому відверта. Наприклад, оце "хотілось би вийти заміж"... Хто з українських дівчат признається в такому бажанні? Хоч, проте, нічого тут соромного нема. 18 років — найкраща пора для одруження. Сергій одружуватись, принаймні, найближчим часом не збирався. Він закінчував вечірню школу електроніків, а покищо працював на заводі, виконуючи набридлу, одноманітну функцію "машинмена". Власне, працювала машина, а Сергій був її додатком. Сергій до жінолюбів не належав, не загорявся відразу після зустрічі з гарною дівчиною, і Кері зацікавила його, в першу чергу, як оригінальне сотворіння, несхоже на інших.

Дальше знайомство було таким же приємним, як і першого дня. Кері була трохи розчарована, коли довідалася, що Сергій зайнятий вечорами й не може через день навчати її української й німецької мов. Але що ж зробиш? Це добре, що Сергій учиться. В Америці не вчиться не можна. Інакше все життя буде "машинменом", а це зовсім не цікаво. Однак, Кері дуже просить Сергія приходити до неї кожної суботи й займатися з нею хоч би й до вечора. Сергій заробить, приблизно, 20 доларів. Хіба це мало? Що? Сергій від них відмовляється? Буде вчити безплатно? Ні, такої жертви Кері не прийме. Вона зовсім не бідна дівчина, у неї на рахунок три тисячі доларів...

Сергій розсердився.

— Слушайте, моя люба. У вас усе міряють на долари. А я дивлюсь інакше. Ви ж самі сказали, що не шукаєте багатого жениха, що він вам непотрібний. А я не шукаю грошей там, де їх легко можна взяти... Коротше кажучи, або я вас учу безплатно, або можете шукати собі іншого репетитора.

Кері злякалась і з переляку заговорила українською мовою, одчайдушно перекручуючи слова:

— Шукат інший репетайтор? Чому? Я інший не хотіла. Я вибачусь для Сергія. Ні, Сергій прийде. Він не мав дівчину, а також жінку. Хіба я такий поганий дівчин? Хоче Сергій, аби поцілувались у мене? Ходіт, Сергій, ми будем цілувались...

— Ах, ви, моя дитина, — сказав він. — Поцілунками також не купляють навчання. І взагалі, починається з поцілунків, а кінчається...

— Чим?

— Читанням. Будем читати Гемінгвея в німецькому перекладі.

І так увійшло в них у норму. Кожної суботи, в полудень, Сергій приходив до Кері, сідав біля столу й починав її мучити... Проте, Кері була здібною ученицею, дуже швидко засвоїла м'яку вимову літери "л", не кульгала так жахливо, коли доводилось відмінювати слово за відмінком й часом.

В одну із субот Сергій зайшов до Кері й побачив у неї незнайому даму. Властиво, це елегантне юне створіння навіть не можна було назвати дамою. Воно вместилося на канапі, як весела кия, грайливо схилило золоту голівку й сміялося таким заливчастим сміхом, що в Сергія сам собою розширився рот.

— Знайомтесь! — сказала Кері. — Моя мама. — Що? Мама? Не може бути!

Вигук був досить дурним. Обидві жінки дивилися на Сергія з деяким жалем. Але потім ситуацію поправила мама.

— Бачите, містере, в нашому роді не скоро старіють. Ось приїде колись мій брат і ви переконаєтесь, що між вами майже нема різниці, хоч він на тринадцять років молодший.

"Ага, — подумав Сергій, — значить, про мене вже дано повну інформацію".

Та це було йому байдуже. Він, не відриваючись, дивився на міссис Мерилін, не міг примусити себе перевести погляд на інший предмет. Якщо існує в світі поняття досконалої краси, то ось воно в наявності... Маляри на портретах збільшують очі, але тут це зайве. Дамські сальони змагаються між собою в мистецтві усунення зморшок, винаходу незвичайних перманентів, надання юної еластичності шкірі. Тут же все природне, звичайне і zarazом прекрасне...

— Я чула, — сказала Мерилін, — що ви вчите Кері мов і нічого за це не берете. Я вам дуже вдячна, але не хотіла б лишатись у вас боржником. Чим могу я компенсувати вашу працю?

— Нічим, — відповів Сергій, — абсолютно нічим. Я маю вільний час і охоче допомагаю вашій дочці. Крім того, я з нею практикуюся в англійській...

Сині, як волошки в полі, очі жінки внутрішньо наблизились до Сергія, гаряче стисли йому руку, погладили по голові...

— Ви надовго до Нью-Йорку? — спитав Сергій.

— Ні, завтра їду назад. Я ж працюю. А ви приїздіть із Кері до нас. Ми живемо разом з братом. Кожний своїм життям. Не заважаємо одне одному.

Від часу цього знайомства Сергій загубив спокій. Коса натрапила на камінь, дзенькнула й надщербилась... Нічого подібного Сергій раніше не переживав. Були такі собі легкі захоплення, вони приходили й швидко минали, але щоб так ухопило за душу, сколихнуло її, вивернуло назовні — скоїлось вперше. Уже три суботи підряд Сергій і Кері їздили відвідати маму й дядька. У Сергія, проте, була інша, цілком поважна, причина. Дядько Джан мав фах інженера-електроніка й перевіряв письмові завдання майбутнього майстра. Звичайно, старші дивились на Сергія як на можливого родича, й приймали його з належною увагою. А він думав про інше. Ця тридцятирічна, а з вигляду зовсім юна жінка, сама того не бажаючи, владно притягувала до себе "симпатичного українського хлопчика", як вона називала Сергія, всмоктувала всього, без решти, позбавляла здібності розсудочно мислити.

— Мерилін, — спитав якимось Сергій, скориставшись з відсутності Кері і Джана, — чому ви не вийдете заміж?

— Заміж? За кого?

— За доброго й гарного мужчину...

— За доброго й гарного? Але ж це, Серджи, не так просто. Добре з гарним сполучається рідко, а крім того, я вже не молода...

У Сергія перехопило дух. Він завжди вмів панувати над собою, але в той момент голова пішла

обертом. Він стис маленькі руки Мерилін і гаряче прошептів:

— Бога ради, не розсердьтесь на мене. Я кохаю вас, Мерилін...

Очі-волошки стали ще більшими. Одна брова піднеслася вище другої.

— Ви? Мене? А я думала...

— Ні, Мерилін, у мене такого почуття до Кері нема. Вона мила дівчина, я дивлюсь на неї, як на молодшу сестру й одружуватись не збираюсь.

— Зачить, ви б хотіли...

— Хоч сьогодні, Мерилін. Одне тільки ваше слово...

Розмову було перервано, бо повернулись відсутні. Вони нічого не зауважили, хоч від спостережливого погляду не приховався б незвичайний рум'янець на обличчі Сергія й ніяковість його співрозмовниці.

Потім гості поїхали до Нью-Йорку, а в п'ятницю Сергій, збрехавши щось Кері про потребу відлучитися на кілька днів у своїх справах, помчав до Мерилін. Вона була сама. Брата послали кудись на тиждень у відрядження.

Повний пристрасти, Сергій простягнув до Мерилін руки. Вона дивилася на нього не то з захопленням, не то з переляком. Але наступної миті золота голівка вже лежала на грудях Сергія, сині очі глянули знизу догори й гарячий свіжий подих обпик губи хлопця.

— Що ж це ми робимо, милий? — запитала Мерилін.

— В кожному разі нікого не ображаємо.

— Ти так думаєш? А я скажу тобі інше... Адже Кері тебе дуже любить. Дуже! І нащо я буду віднімати тебе в неї? Я на три роки старша, врахуй і це. Повертайся, милий, зараз же повертайся. Ось я тебе поцілую на прощання й забудемо про ці наші хвилини слабощі. Інакше як же так? Як дивитимусь я в очі своєї дочки, коли ти станеш моїм чоловіком, або хоч би близьким приятелем?

Сергій повернувся лише за три дні. А тиждень пізніше, занепокоєна відсутністю Сергія, Кері постукала до його квартири й побачила незнайоме мужеське обличчя.

— Про якого Серджі ви питаєте? Про українця, що тут мешкав? Він кудись виїхав з Нью-Йорку. Адреси не лишив. Ні, нічого не можу вам сказати про нього, місс.

У суботу ввечері приїхав до Кері дядько. Він був похмурий, якийсь несхожий на себе.

— Що з тобою, дядю?

— Та ось, як тобі пояснити... Я повернувся з відрядження й не застав дома сестри, побачив лише її листа. Вона пише, що виїздить на працю до Каліфорнії. Яка прая? Чому так раптово? Нічого не розумію!

Кері, сидячи біля столу, зблідла. Потім голова її впала на руки й нестримане ридання вирвалося з її грудей.

— Дядю, невже ти не розумієш? Але хіба я винна, що мама гарніша від мене? Ах, дядю, яке жорстоке наше ижття!

Людмила КОВАЛЕНКО

На Тарасову могилу

(Розділ з третьої частини трилогії "НАША, НЕ СВОЯ ЗЕМЛЯ")

Невідомо, кому перше спало на думку поїхати на Тарасову могилу. Можливо, хтось із членів Старої Громади піддав цю думку, ідучи за встановленою традицією обмежуватись святкуваннями, промовами й співами, не відчуваючи без них величі і значення творення незалежної держави. Можливо, що хтось із палких, національно-настроєних українців вирішив улаштувати цю прогульку для того, щоб відновити і розпалити в людях почуття любови до України серед розгнужданого глузування з усього українського, яке дедалі більше ширилось і ставала модним серед не української частини населення Києва. Особливо, це було модне серед тих, що тисячами втекли сюди з Росії і тепер намагались впливати на гетьмана своїм старим знайомством і зв'язками, штовхаючи його дедалі більше від самостійності в бік федерації з Росією, хоч у той же час вони ненавиділи й боялись тодішньої Росії, Росії комісарів, червоногвардійців і декретів. Утікши в Україну від свого народу, вони зараз же знову повертались до старої, такої милої їх серцю легенди про якийсь інший російський народ, великодушний, відданий цареві й Богові, добрий і поетичний.

— Ах, коли б не наш деньщик, ми б давно всі пропали! — розповідала, захлинаючись, якась полковничиха, стара подруга Александри Андріївни, що тепер згадала і розшукала її по тридцятьох роках розлуки. — Яка це віддана, щира душа. Він вивіз нам дітей і децю з наших речей. Провіз їх через саму гущу отої збунтованої салдатні і привіз до нас! Ах, що це за чудовий народ!

— І, мабуть, був українець, — насмішкувато вставила Муся, яка чомусь одразу наставилась проти цієї товстої, обвішаної ланцюжками і брошками пані.

— Так, уявіть собі, він сам десь з-над Десни, з Чернігівщини, — підтверджувала її думку пані, навіть не помічаючи, що цим твердженням вона заперечує все те, що говорила раніш.

— То це тільки значить, що ви можете розраховувати на вірність української людини, а тому не мусите зраджувати її в свою чергу. Бо це буде найбільша підлість, коли він врятував вас, а ви будете робити все, щоб знищити його країну.

— Ах, дечка, нельзя же бити такої шовіністкой, — все з тією ж поблажливою усмішкою

звернулась до неї пані. — Какая різниця: російській ілі українець? Это всьо равно!

Тоді Муся тільки вийшла з хати, щоб не робити скандалу для Олександрі Андріївни, а коли почула про мандрівку до Канева, згодилась з радістю, щоб побути разом із своїми, щоб бодай на цих два-три дні відпочити від нахабної, набридливої юрби, що в своїй тупій самозгубній прив'язаності до якоїсь містичної Росії, якої в діяльності ніколи не було, і до такого самого легендарного "росского человека", якого вони в реальному житті ніколи не зустрічали, з лютою ненавистю дивились на все українське. Їй хотілось побути серед людей, які не будуть ставити ідіотських питань, на зразок:

— А правда, що по-українському фотографія буде мордописня?

Їй хотілось забути, що на її землі існує і плямає губами оця багатолітня московська юрба, яка не тільки жадібно пожирає українське сало й білий хліб, але також і саму Україну, її культуру і — найгірше і найнебезпечніше — свободу, її бажання бути незалежною і самостійною.

Вона умовила Пустовойтів поїхати з нею, і вранці умовленого дня вони вже під'їхали до пароплава.

Пароплав весь був уквітчаний низками кольорових прапорів, що тягнулись понад бортами і над покладами. На носу весело поплескував під вітром синьожовтий прапор.

— Та варто поїхати, щоб побачити цей прапор. Не на якійсь там демонстрації з якоїсь урочистої нагоди, а отак, по-діловому, там, де йому завжди має бути місце, — говорила весело Галя, а Муся, перекирвляючи свою недавню знайому, сказала:

— Ах, дєточка, какая ви шовіністка!

Вони сміялись від жарту, коли до них підійшов якийсь високий чоловік, що сказав весело, звертаючись до Галі:

— Як завжди: де ви, там і сміх. Чи можна пристати до вашого гурту? Бо я, також, як завжди, тут сам-один.

— А де ж котрась із ваших пань? — весело спитала Галя. — Бо для мене новина, що ви завжди сам-один!

— Нема ні пань, ні пани, ніхто мене не хоче, — весело відповів він, скоса дивлячись на Галю великими сірими очима.

— То доведеться таки вас прийняти до нас, бідного сирітку, — хитнула Галя головою, і сказала, звертаючись до Мусі: — Знайомтесь. Це — статистик Пронченко, як бачиш, людина, яка так і проситься, щоб її приголубити.

— Та хіба ж тепер лишилися ще дівчата, які вміють голубити? — сумно похитав головою Пронченко. — Тепер або вона сама йде битись за Україну, або тебе посилає...

— А вам же не хочеться, не хочеться, — зачіпливо обізвалась Муся, не встигнувши навіть подумати над своїми словами.

— Битись я ще згоден, — весело відповів їй Пронченко, ніби не помічаючи зачіпливого тону. — Битись можна, а от гинути не хочу! Просто не можу зрозуміти, чоґо це всі в одну душу вимагають, щоб ми гинули за Україну. Та нехай її вороги ги-

нуть. А я не хочу! Я хочу для неї жити. — Він благально поглянув на Мусю, і промовив жалісним тоном: — Не кажіть мені, що й ви, з отакими добрим очим, і також поженете мене в бій!

— Хіба в мене добрі очі? — спитала зацікавлено Муся, облишаючи розмову про Україну. — Я думала, що вони у мене злі. Бо я так часто злюсь тепер.

— У вас очі добрі й терплячі. Просто дивно, щоб у молодій людині було стільки терпеливості в очах... Особливо тепер, коли ніхто не має терпеливості, а всі хочуть мати все зараз же, на тарілці, та ще й із срібною ложкою для кожного.

Це спостереження вразило Мусю і вона уважніше придивилась до Пронченка. Якщо якась риса була характерна для пореволюційних часів, так це саме відсутність терпеливості, відсутність бажання почекаати, роздумати, укласти плян, дати час на його здійснення.

Перед гетьманським переворотом, Україна йшла все більше вліво й уліво. Ніби ішли перегони між усіма партіями за те, що вони пообіцяють народові, яка з них висуне скрайніше гасло, яка з них покличе до більшого нищення старого ладу. А народ, принаймні той народ, що приходив на мітинги й збори, кричав їм усім "Правильно!" і "Слава!", підтримував однаково голосно майже кожного промовця, а після цього розходився по хатах, або йшов на інші мітинги, і сам нічого не робив, тільки чекав, що всі партії зроблять йому все і, як і сказав Пронченко, подадуть йому свободу і незалежність на тарілці та ще й зі срібною ложкою.

З приходом гетьмана, Україна так само швидко почала рухатись управо. Так ніби не було в її русі ніякої міри і була вона під владою тільки скрайніх, найбільш розпалених і нестримних течій.

— Чому ж вони самі нічого не роблять? Чому ви нічого не робите, щоб навчити їх, що вони мусять самі брати свою долю в руки? — спитала Муся Пронченка.

— О, бачите, знову і ця мене кудись жене! — ще жалісніше скривився Пронченко. — Що мої слова допоможуть, коли більшовики кажуть народові: "Бери! Не бійся, бери все, що хочеш — воно твоє!" Хто проти такого встоїть? Де є люди, які не захочуть брати, коли їм кажуть, що те все — їхнє?! Може десь в Англії, але не в нас, та же з російською виучкою, що закон створений тільки на те, щоб його обходити, а не на те, щоб ним керуватись.

Між ними зав'язалась жвава суперечка про закон і державу, народ і владу, обов'язок перед країною і перед самим собою — одна із безконечних суперечок, що невпинно вибухали тоді між інтелігенцією, розсварювали друзів, розколювали партії і знову завмирили, не давши реальних результатів, бо засади і принципи, які висловлювались, оспорювались чи підтримувались у цих суперечках, ніколи не втілювались у життя, ніколи не було на це часу, бо життя висувало інакші, щодня свіжі проблеми, і ті, що так жваво обговорювались у цих суперечках, відходили набік і тратили значення.

Та цього разу вони не встигли дійти до різних слів і особистих образ, що так швидко виникали під час принципових розмов, бо пароплав дав три гудки і повільно рушив від берега, а з верх-

CANADA

НОВІ ІМІГРАЦІЙНІ ПРАВИЛА

Найефективнішим у нових іміграційних правилах, які набули чинності з 1 лютого 1962 р., є дати можливість кожній кваліфікованій особі з будь-якої частини світу, незалежно від раси, кольору, національного походження чи країни, з якої вона приходить, бути в числі кандидатів на в'їзд до Канади. Головніші вимагані кваліфікації є: освіта, вправність і фаховість. Якщо особа має ці кваліфікації і засоби втримати себе, поки знайде роботу в Канаді, або якщо вона прибуває на запевнену працю, чи плянує відкрити бизнес чи влаштуватись у сільському господарстві чи працювати у своєму фаху, їй дозволено в'їзд у Канаду, якщо ця особа має добре здоров'я і добрий характер.

Так само якщо особа має відповідні кваліфікації або зможе сама влаштуватись, вона може бути спонзорованою батьками, тестями чи свекрами або нареченою, яка вже є в Канаді, з умовою, що спонзор є канадським громадянином.

Навіть більше, канадські громадяни і особи, законно допущені в Канаду на постійне життя, можуть поручитись за матір, батька, чоловіка, дружину, бабу, наречену, неповнолітню неодружену дитину.

Розряди близьких родичів з Європи, Північної, Центральної та Південної Америки і країн, зазначених в попередніх регуляційних правилах, залишаються без змін.

Нові іміграційні правила вперше забезпечують розгляд всіх апеляцій іміграційним апеляційним відділом в Оттаві, незалежно від міністерських службовців. Таким чином уряд гарантує, що апеляції проти депортації будуть розглянуті з найбільшою безсторонністю і справедливістю.

Особи, які бажали б дістати детальніші пояснення про нові іміграційні регуляційні правила, можуть пов'язатися особисто чи листовно з іміграційним урядовцем або зі зв'язковим Міністерства Громадянства та Іміграції у найближчому пункті до вашого місця мешкання чи з директором іміграції в Оттаві.

ЕЛЕН Л. ФЕРКЛОУ
Міністер Громадянства та Іміграції

нього покладу владно понесли звуки державного гімну, що його урочисто почала оркестра. Всі схопились на ноги, тисяча голосів приєдналась до оркестри, і швидко заглушила її, посилаючи могутні звуки цього великого хору на Київ, що повільно віддалявся від них, ніби не хотів віддати себе під владу цих звуків.

А на покладах вся тисячна маса людей, навпаки, охоче і з радістю віддала себе під владу державного гімну, розуміючи під цим владу держави, і навіть не так держави, як отої містичної, священної України, отого слова, що це-лишало жодну людину спокійною, що викликало або безмежну ненависть ворогів, або таку саму безмежну відданість своїх.

На покладах люди знали, що тут між ними нема ворогів, а коли якийсь і є, то він не посміє висунути голови й шипіти. Вони знали, що ось вони зібрані і йдуть на могили Того, хто перший кинув оте повне сили і невмирушого звучання слово "Україна" так, що воно затремтіло відгомоном у сотнях серць, — і тремтить в серцях тисяч і сотень тисяч і досі... Йдуть, щоб сказати Йому, що він не дарма кликав, що його голос не лунав даремно, а ось вона є, ця його вимріяна Україна, що вона воскресла, Його оплакана Україна, що ось вони привезли Йому в поклін її державний прапор!

Від цього почуття спільності і здійсненої мрії, від почуття здобутого осягу, всіма на пароплаві оволоділа якась безмежна, могутня радість. Вона, як звичайно в українців, виливалась у піснях, у повних сили піснях, що пливли на обидва береги, тремтіли в повітрі, розпливались і змовкали, лишаючи у співаків почуття полегши і спокою.

— Ну, оце ми виспівались, тепер можна й поїсти, — сказав прозаїчно Пронченко після кінця однієї з пісень. Муся думала, що вона викрикнує йому щось різке і образливе за те, що він так безцеремонно перервав урочистий настрій, що утворився в її душі. Може вперше за весь час відсутності Борисика почувала вона себе такою спокійною, такою майже щасливою, слухаючи цих могутніх пісень, що виявляли могутній дух народу.

— Панна Муся сердиться — спокійно констатував Пронченко, побачивши її погляд. — От не сподівався...

— Чого не сподівались?

— Що ви також належите до гашишників.

— Яких гашишників?

— А оцих, пісенних, — хитнув Пронченко головою вбік носової частини покладу, де зібралась найкраща група співаків і звідки йшли заспіви усіх пісень. Це ж чистий гашиш, سموп'яніння... Поспіваємо і легше нам стане, — перекирив він якогось невідомого співрозмовника. — А на біса, щоб нам ставало легше? Нам треба, щоб нам ставало важче й важче, щоб у нас усе серце і всі м'язи стискались в один кулак — і поєднали б нас у бій... А то виспіваємо всі наші почуття, або видеклямаємо їх у віршах, або викричимо їх у промовах, а для дії енергії вже й не лишиться! Гашиш, і більш нічого... — одрізав він майже сердито, а тоді несподівано весело скінчив: — А тому, давайте їсти.

— І пити, — підхопив Пустовійт, — дістаючи пляшку з кошика.

Галя також сказала щось веселе, і тим попередила нову суперечку.

— Він і розумний і не такий легкодухий, як прикидається, — подумала знову Муся про Пронченка, обережно розкладаючи їжу на короткій скам'яній.

— А ви, мабуть, добра господиня — обізвася до неї Пронченко, що уважно стежив за її рухами.

— З мене ніяка господиня, — обізвалась Муся весело. — То була на курсах, то на фронт їздила, то тепер революцію переживаю, так і не було часу навчитись як слід господарити.

— А шкода. Як ви не крутіться, і як не емансипуйтеся, а жінці завжди доведеться господарити. Вже від цього ніяка з вас не відкрутиться. Ще раніш, до революції, можна було служницю найняти. А тепер то вже ні — кожна стає самостійною...

— А яке там у мене, холостячки, господарство, — спробувала жартом відчепитись Муся, але Пронченко не замовк:

— Та хіба ви довго холостячкою будете? Чи вже ви й справді думаєте, що між нами самі дурні, що отако й дадуть вам пропасти? Та я перший від вас не відчеплюся.

І хоч він говорив жартома, але й справді вже не відходив од їхнього гурту ні до Канева, ні на самій горі.

До Тарасової Гори вони під'їздили також з піснями. Перед причалом оркестра почала Заповіт, і Муся, дивлячись на гору, де невиразно вирізблювався на тлі неба хрест, почувала, як її огортає якийсь нервовий дріж, ніби хтось грізний і невмолимий, хоч добрий і чулий, стає перед нею, як суддя, й питає її:

— Чи ж, ти, дочко, зробила все, що могла, для твоєї України?

— А що я зробила? — питала себе Муся. — Нічого. Служу он у міністерстві та друкую, що скажуть... та сперечаюся з усіма за Україну... Так хіба ж це праця? А що ж робити? Що робити, щоб краще служити їй? Куди мені йти, кого слухатись, де шукати поради й наказу, щоб вони були їй на славу й на користь?

Муся обвела очима людей навколо себе й мимоволі спинилась поглядом на Пронченкові. Він стояв надиво поважний, навіть похмурий, насупивши брови і ніби борючись проти якогось почуття чи думок, що віяли на нього від могили й од співу.

— Він би плакав зараз, — раптом подумала Муся. — Ну так же! Він би плакав, і за це він сердитий на себе і на нас усіх, і на спів, і навіть на Тараса.

Від цієї думки їй стало чомусь весело, і вона ще раз, настирливо і з викликом глянула на Пронченка, глянула так уважно й визивно, що він відчув цей погляд, відірвався від задуми і глянув на неї. Глянув і ніби впився в неї очима, ніби випивав щось із дна її душі, ніби випитував її про щось таке, чого не міг вирішити сам.

Мусі стало неприємно і навіть страшно цього важкого похмурого погляду, і вона потихеньку відійшла Галі за спину, звідки їй не була видно Пронченка. Але він так само відійшов з свого місця і став поруч неї. Поки співали Заповіт, він мовчав, а щойно скінчили, він сказав насмішкувато:

— Отже ви також любите погратись у німфу і сатира?

— Яку німфу й сатира? — спитала, не розуміючи його, Муся.

— А у звичайну німфу, що зачіпає, а тоді ховається й тікає, бо любить, щоб за нею гнались. І зловили. Обов'язково, щоб зловили!

— Якщо ви думаете, що я вас зачіпала, — сердито сказала Муся, — то можете не турбуватись: я тікати не буду, але і зловити себе не дам!

— Ова! Такий я для вас не страшний?

— Страшний чи не страшний, а непотрібний, — одрізала вже сердито Муся. — Я за чоловіками не ганяюсь, і не хочу, щоб вони за мною вганяли! Зрозуміло? А як вам здається, що тут є щось інше, то ви помиляєтесь... Нема тут нічого і ніхто вас не ловить. Я тільки подумала, коли співали Заповіт, що ви б оце з радістю поплакали від зворушення. Через це на всіх і сердитесь, — додала вона з легкою насмішкою, і зі здивуванням побачила, як по щоках Пронченка поліз повільно вгору густий, аж гарячий рум'янець сорому.

— Проклята м'яккодушність, — сказав він. — Не думав, що в мене її й досі так видно. Я її вже з себе видушую й випікаю, а вона вилазить так, що й немовлята бачать!

— Це ж хто "немовля"? — обурилась Муся. — Я, чи що?

— А звичайно ж ви! Невинне немовля, яке вірить, що всі люди — брати і що треба бути доброю.

— Хіба погано бути доброю? — спитала Муся здивовано.

— Найбільший гріх у світі! — зі запалом сказав Пронченко. — Подивіться на нас, на українців. Який наш найбільший гріх? Доброта і м'якість... Нам так хочеться, щоб усе було "по-хорошому", ми так би всім вірили і всім би вірно служили, ми так би з усіма пісні співали б, і навіть не домagalась би, щоб ті пісні називались нашими! Хіба такий народ може в теперішньому світі вижити? Ніколи! Йому суджено загинути, бо він не вміє себе ставити на перший плян.

— Це у вас якась дика філософія, — сказала гаряче Муся. — Подивіться на росіян: вони саме такі, що себе ставлять на перше місце.

— Ну й що? Вони скрізь виграють! У себе, в Росії, вони здуться комуністами, але однак так, щоб російські комуністи були найперші. А тут, у нас? Та ви ж подивіться на всю цю сарану, що летить до нас, перелякана, з Росії! Вони від свого власного народу втекли, перелякані його жорстокістю й дикістю, і не встигли ще дух перевести, як уже кричать на нас: "А ви від нього не смійте відділяться!" Чому? Бо звикли, що все російське має бути на першому місці, навіть хоч би воно було більшовицьке..

— Не знаю, чи було б для нас добре намагатись бути подібними на них, — сказала з сумнівом Муся.

— Треба! — одрізав Пронченко. — Треба, бо інакше ми пропали. Якщо ми завжди будемо і чемні, і смирні, і добрі — нас потопчуть інші собі під ноги. Особливо такі, як наші сусіди. Що росіяни, що поляки — з обох боків маємо закоханих у собі, нестерпних для інших, накалених до білого жару

шовіністів. Чи можемо ми встояти проти них, коли будемо до них добрі? Ніколи в світі!

— Мушу сказати, що це я вперше чую таку філософію, — сказала Муся, — Це тільки раніш, у Середньовіччі, думали, що людина людині вовк...

— А де ми живемо? У Середньовіччі! Це може в Англії чи Америці ці часи вже минули, але не в нас! Ви подивіться, більшовики заводять ЧЕКА. Що це таке? Інквізиція! Комуністична інквізиція: або вір по-нашому, або згинь! Кажу вам — чисте Середньовіччя!

— Ах, лишіть уже свої теорії, — обізвалась нетерпляче Галя. — Скільки я вас знаю, завжди у вас якісь нові теорії. А нам тепер нового й не треба. Ось вам Тарасова гора, ось вам його Заповіт, ось ми всі тут зібрались радісно — перестаньте й не кричте, як чорний ворон.

— Гарзд, — одразу й охоче навіть погодився Пронченко. — Якщо для того, щоб побути у вашому товаристві, треба стати солоденьким оптимістом — згода! Стаю таким на ці двадцять чотири години... Але запам'ятайте мої слова і придивіться до того, що робиться, — звернувся він ще раз до Мусі. — Зараз у нас не такий час, щоб росіян рятувати. Нам треба про себе думати. А від них, якщо б гатунку вони не були, нам тільки згуба. Ну, й годі, більше ви від мене ніякої теорії не почуєте.

І справді, він більше не згадував ніяких драгливих питань, які могли б викликати суперечку. Тільки коли вони увійшли до хатинки побіч могили, де висіли вінки й лежала книжка для відвідувачів, Пронченко зідхнув і сказав:

— Як він міг пройти таке страшне життя і не зломитись, то можемо й ми.

— Звичайно, — легко погодилась Муся, а Пронченко засміявся:

— Сказано, молоде й невинне! Все здається просто й зрозуміло... Заздрю вам.

— Та що це ви затвердили одне "молоде" та "молоде"! Я не така вже й молода! — огризнулася Муся.

— Однаково, завжди будете молоді, бо вірите в те, у що вірять тільки діти, яких мама вчить, що треба бути слухняним й добрим і за це дістанеш цукерку!

— Отже, я слухняна й добра — а де ж цукерка?! — спитала Муся жартівливо, а Проценко на це зараз же вийняв з кишені торбинку:

— А ось. Навіть шоколадна! Бачите, як добре вас мама вчила.

Вони замовкли, поволі піддаючись чарам вечора. Природа щось ворожила над Дніпром, і з нього здіймався легкий туман, що якимись невиразними, поетичними знаками здіймався вгору, застилаючи протилежний берег і перетворюючи його у сизаво-синю декорацію далеких лісів і окремих кучерявих дерев. На самій горі туману ще не було, і, наче вирізаний невдалою рукою, до смішного гостророго, вузьенький місяць звисав з одного боку неба. Мусі здавалось, що вона бачить навіть ниточку, на якій він хитається. Хоч місяць був, очевидно, паперовий, але від нього все набрало нового забарвлення, тіні стали чорніші і різчі, а освітлені місця світились якимсь нетутешнім світлом.

— Напускає Тарас чари, — панівздумливо, напівостерігаючи сказав Пронченко, і зазирнув Му-

сі близько в обличчя. — Ану, якою він вас зробив?

— Якою?

— Панночкою, знаєте, тією, що з води вночі виходила, і невідомо було, чи вона не відьма...

— Дивіться, може я й відьма. От, причарую вас!

— І що ж тоді буде — шепотів над нею Пронченко. І Мусі раптом стало страшно: “Що ж це я роблю? — подумала вона. — Я й справді з ним кокетую. Навіщо він мені? Не треба. Я ж чекаю Борисика. Борисика!” Вона з зусиллям, відігнала від себе чари і сказала голосно і прозаїчно:

— Нічого не буде. Ви живо-скоро розчаруєтесь — і кінець...

— Злякалась? — засміявся Пронченко. — Хотілось заманути, та від чесности злякалась. А що, може хтось інший є? — знову зазірнув він у вічі.

— А може й є, — сказала Муся сухо.

— Чекаєте, поки вернеться з війни?

— Не з війни, але також з небезпеки...

— Тож я дивувався, звідки у вас така терпеливість в очах взялася. Бо ви не дуже то на терпеливу скидаєтесь.

— Та я й не була ніколи терпеливою. Я саме з отих, що й говорили — подай мені все зараз же, ще й на срібній тарільці. Але війна і революція навчать чекати...

— І кохання, — додав Пронченко. — Кохання також може навчити чекати... Може й я спробую повчитись...

Але у Мусі одразу пропав настрій жартувати й розмовляти. Думка, що ніколи вони з Борисиком не будуть однаково думати й відчувати, як однаково думала вона з масою цих людей, що приїхали до Тараса на поклін, якимсь гострим бодем увійшла їй у серце і лишилась там.

Тарас ворожив свої чари, але у Мусі стояло одне нерозв'язане питання: чому і доки буде її доля залежати від того, невідомого, неозначного і неприємного їй російського мужика, в жертву якому її батько приніс своє учительовання, яке любив, і добро своєї родини, у жертву якому її мати віддавала свої вечори, залишаючи дітей самих, у жертву якому Борисик сидить тепер десь у далекому Петрограді, а не тут, не з нею, не в Україні, де він родився й виріс. Чому й доки?! І чому український мужик, з його пісненим чаром, з його статечним характером, з його вірністю і любов'ю до краси — чому цей мужик також мусить бути жертвою, що має гинути ради щастя російського мужика?!

“І блідий мі-сяць на ту по-ору.

З-за хмари де-де виглядав”, —

долетів десь знизу, від ріки, задумливий і неголосний спів. У Мусі стислось серце від жалю, що Борисика нема і що він не чує цього, а як і почує, то не відчуватиме того, що вона.

— Тепер в а м хочеться плакати, — прошепотів коло неї Пронченко. — Тепер ми — квит! Ви розгадали мене, а я вас.

Мусі не хотілось говорити, і вона тільки мовчки хитнула головою, вслухаючись у такі знайомі й заявлені, а тепер, в цій обстановці, такі оновлені й точні слова:

“Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав...”

— Схиліться на мою руку, — прошепотів їй Пронченко. — Схиляйтесь, не бійтесь. Уявіть собі, що це — він, а я буду уявляти що ви — вона... Ось так, притуліться ближче... У таку ніч не можна сидіти окремо... В таку ніч треба коло себе відчувати чиесь живе серце...

Муся пасивно, майже не думаючи, сперлась спиною і плечима об його руку і слухала пісню з захопленими очима, коли це до її уст притулились і ніби впились в них чужі уста. Муся так і подумала: “Чужі уста, я не хочу їх,” — мовчки звільнилась з обіймів Пронченка і сіла подаль від нього

— Що, не він? — спитав він, примружившись.

— Не він, — кинула Муся знехотя. — І не буде він!

— А може? — далі мружив око Пронченко. — А може? Хто знає...

Та Муся вже знову не слухала його, вслухаючись у пісню, у ніч, у чари, і кличучи всією душею Борисика: “Прийди, прилинь, будь зі мною, в цьому краю і в цю ніч, у цих чарах!”

Навіть завжди розсудлива Галя піддалась цим чарам і мовчки сиділа, схилившись чоловікові на плече, і тільки коли пісня замовкла, вона сказала, поволі, наче прокидаючись зі сну:

— Час уже повертатись на пароплав.. Я там собі запасла каютку.

— Як це вам пощастило? — здивувався Пронченко. — Все ж уже зайнято.

— П'ять карбованців, — повідомила Галя так прозаїчно і по-бухгалтерському точно, що всі мимоволі розсміялись, і почали спускатись униз.

На пароплаві була електрика, і метушня, і порожні розмови, і не зовсім тверезі голоси. Тарасові чари розвіялись зовсім і вже не повертались. Але в Мусі лишився жаль, що пережила вона їх не з Борисиком, а з Пронченком і цим ніби то впустила його у свій інтимний і невідомий для Борисика світ.

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу.

Будете мати повне вдоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO Fuel Oil Ltd.

196 Bathurst St.

Телефонуйте:

Удень і вночі: EM 6-6539, EM 6-6530

УНИКАЙТЕ БУТИ ЕКСПЛУАТОВАНИМИ!

Якщо ви не жили в Канаді протягом довшого часу, то ви не будете обізнані з певною практикою канадського бізнесу.

Купувати на кредит може бути спокусою. Упевніться, що ви повністю зрозуміли терміни купівельного контракту, уважно прочитайте, якщо ви маєте якісь непевності в будь-якому пункті, попросіть, щоб певна й відповідна особа, яка знає англійську і французьку мови, — вам пояснила їх. У минулому деякі новоприбулі згоджувались платити високі відсотки рат, або підписували контракти, які зобов'язували їх платити більше, ніж належить.

Якщо ви маєте якісь застереження до будь-якої транзакції, зверніться до офіційних поважних агенцій, таких як "Бетер бізнес бюро". Вони приймають скарги проти осіб чи компаній про підозру обману або нечесну торгівлю. Ви знайдете адреси й телефони агенцій "Бетер бізнес бюро" вашого району в телефонній книзі.

Якщо ви думаєте, що ви є жертвою нечесної торговельної практики, пов'яжіться з найближчим вашим еміграційним урядовцем або з офіційною особою етнічної групи, до якої ви належите. Вони вам радо допоможуть.

Пам'ятайте також, що всі послуги, зроблені Відділом Громадянства та Іміграції в іміграційних справах — безкоштовні. Ви не потребуєте платити будь-кому за будь-яку іміграційну справу, з якою ви звертаєтесь до Відділу Громадянства та Іміграції. Досвідчені урядовці готові вам допомогти. Їхня допомога безкоштовна.

ЕЛЕН Л. ФЕРКЛОУ
Міністер Громадянства та Іміграції

1. Розподіл в СРСР між республіками державних коштів на охорону здоров'я

1. Загальна сума витрат на охорону здоров'я та об'єкти витрат.

Більш-менш докладні відомості про витрати на охорону здоров'я з державного бюджету СРСР ми маємо у своєму розпорядженні тільки за сім років: 1951-1957.¹ Проте й цих даних досить, щоб на підставі їх можна було зробити досить певні висновки щодо напрямку колоніальної політики ЦК КПРС та залежного від нього урядового апарату по відношенню до союзних республік неросійських національностей. Загальну картину розподілу цих витрат на різні об'єкти в межах цілого Союзу дає наступна таблиця I, що ми її склали за названим шойно офіційним джерелом.

ТАБЛ. I.

ВИТРАТИ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ СРСР ЗА 1951—1957 рр.¹

(у мільйонах крб. в грошових одиницях тих років)

ОБ'ЄКТИ ВИТРАТ (I)	Всього млн. крб. (2)	У % до підсумку (3)
Всього витрат за сім років	198,981.5	100
У тому числі:		
1. Лікарні та диспансери в містах та робітничих селищах	96,405.1	48.4
2. Лікарні та диспансери в сільських місцевостях	24,158.9	12.1
3. Самостійні амбулаторно-поліклінічні установи в сільських місцевостях	1,157.0	0.6
4. Лікарські здоровпункти при підприємствах	1,546.7	0.8
5. Фельдшерські здоровпункти при підприємствах	1,179.2	0.6
6. Фельдшерсько-акушерські пункти	7,230.9	3.6
7. Станції швидкої медичної допомоги	1,580.6	0.8
8. Станції переливання крові	1,005.5	0.5
9. Санаторії для хворих на туберкульозу	6,698.5	3.4
10. Санаторії для дітей і підлітків (нетуберкульозних)	880.7	0.4
11. Дитячі ясла в містах і робітничих селищах	13,748.0	6.9
12. Дитячі ясла в сільських місцевостях	3,581.0	1.8
13. Будинки для дітей ("Дома ребенка")	2,776.4	1.4
14. Санітарно-епідеміологічні станції	10,726.3	5.4
Всього розподілено між об'єктами	172,674.8	86.7
Крім того не розподілено між об'єктами витрат	26,306.7	13.3

З поданої тут таблиці видно, що офіційне джерело не всю суму 198,981.5 млн. крб. розподілило між об'єктами витрат, а тільки 172,674.8 млн. крб., що становить всього тільки 86.7% усіх витрат на охорону здоров'я. Про значну ж решту суми — 26,306.7 млн. крб., або про 13.3% усіх витрат — чомусь не подано жодних відомостей, на які об'єкти її витрачено.

Як розподілено було всі витрати між містами й селами СРСР, офіційне джерело також не подає. Виняток зроблено лише для рівнобіжних об'єктів, що позначені в табл. I позиціями 1 і 2 та 11 і 12. Позиції 1 і 2 стосуються лікарень та диспансерів. Ці дві позиції забрали велику частину витрат — 120,564 млн. крб. Це становить 60,5% усіх витрат СРСР на охорону здоров'я. Що ж до позиції 11 та 12 — витрати над дитячі ясла, — то вони охоплюють 17,329 млн. крб., або 8.7% усіх витрат на охорону здоров'я. Разом же усі ці витрати — на лікарні, диспансери й дитячі садки по містах і селах — становлять суму 137,893 млн. крб., або 69,2% усіх витрат на охорону здоров'я і 74% усіх витрат на ті об'єкти, що їх офіційна статистика конкретно визначила.

2. Загальний розподіл витрат на лікарні, диспансери й дитячі ясла між містами та селами.

Якщо ж ми тепер спробуємо порівняти ці витрати на лікарні, диспансери й дитячі ясла в розподілі між містами й селами з кількістю міської та сільської людности, то виявиться, що робітничо-селянська влада СРСР, як вона себе називає, підійшла до справи цього розподілу дуже дискримінаційно. Це наочно показують нам цифрові дані табл. 2.

ТАБЛ. 2

	В обсязі цілого Союзу:		
	Міста	Села	Разом
1. В АБСОЛЮТНИХ ДАНИХ:			
а) Людність в 1956 р. в мільйонах осіб	87.0	113.2	200.2
б) Витрати на лікарні й диспансери в млн. крб.	96,405.1	24,158.9	120,564.0
в) Витрати на дитячі ясла в млн. крб.	13,748.0	3,581.0	17,329.0
2. У % ДО ПІДСУМКУ:			
а) Людність	43.4	56.6	100
б) Витрати на лікарні й диспансери	80.0	20.0	100
в) Витрати на дитячі ясла	79.3	20.7	100

Отже, на лікарні й диспансери для 113,2 млн. сільської людности СРСР було витрачено за сім років (1951-1957) у чотири рази менше, ніж для 87.0 млн. міської людности. А як розрахувати тепер ці витрати на одиницю людности, то побачимо різницю вже більшу за 5,2 рази. Так, витрат на лікарні й диспансери з розрахунку на одиницю міської людности за сім років припадає 1108 крб., а на одиницю сільської людности тільки — 213 крб.

Майже точно таке ж становище ми бачимо і в розподілі засобів на дитячі ясла за ці ж сім років. На сільські ясла дано було урядом грошових засобів майже в чотири рази менше, ніж на міські. А як розрахувати ці витрати на одну особу людности, то матимемо: на особу міської людности —

158 крб., а на одну особу сільської людности — 31,6 крб., або у п'ять разів менше.

3. Особливість розподілу між республіками витрат на сільські лікарні й диспансери.

Передніше ми дали образ становища у всесоюзному обсязі. Якщо ж тепер ми перейдемо до окремих республік, то побачимо між ними досить значні відміни. Так, наприклад, витрат на лікарні й диспансери з розрахунку на одиницю сільської людности РРФСР припало за семиріччя — 235 крб., а на одиницю сільської людности Литовської, скажімо, республіки — тільки 84 крб., або майже в три рази менше. Але це тільки один яскравий приклад для зрозуміння різниць.

Взагалі більш як сто мільйонна маса селянства СРСР ще перед початком 1930-их років стала правити для системи державного капіталізму ЦК КПРС за внутрішню колонію, з якої ЦК КПРС безжалісною рукою вичавлював і вичавлює засоби³, що потрібні йому для розбудови індустріалізації "радянської" імперії. Видаваючи з тої селянської маси засоби для своєї індустріалізації, ЦК КПРС намагається разом з тим якнайменше повертати держ. засобів для піднесення культ.-побутового й здорового рівня селянської маси. Проте варте уваги те, що взагалі придавлене системою ЦК КПРС селянство СРСР не по всіх складових і, нібито, самостійних республіках перебуває в однаковому стані. Як видно з даного прикладу розподілу засобів на лікарні й диспансери, селянство РРФСР перебуває відносно у кращому стані за селянство інших республік.⁴ Це говорить, що ЦК КПРС ніяк не забуває про вагу староримського колоніального права: "діли й пануй".

Розподілу усіх витрат на охорону здоров'я за 1951-1957 рр. між республіками офіційна статистика не дає, явно намагаючися приховати дійсний стан речей. Проте деякі дані ми всеж маємо тут у республіканському розрізі. У тому числі розподілено між республіками згадані передніші витрати на лікарні й диспансери та на дитячі ясла та ще й у розподілі між містами та селами. Розгляньмо ж їх. Почнімо з лікарень та диспансерів. (Див. табл. 3).

Наші відсоткові вирахування, що ми їх подаємо в табл. 3, графа 5, свідчать, що лише у двох малих республіках із розрахунку на одну особу сільської людности припадало витрат більше, ніж в РРФСР, а саме: в Казахстані більше на 5% і в Молдавії більше на 2%.

У Казахстані, де за даними з квітня 1956 р. сільська людність становила 60% всієї людности цієї республіки, ЦК КПРС, особливо починаючи з 1954 р., намагається оселити якнайбільше привезених туди колонізаторів для освоєння цілинних земель і під цим претекстом для "мирного" завоювання згаданої республіки. Для цих колонізаторів, що оселяються по колгоспах та радгоспах і живуть (принаймні в перші роки) в дуже тяжких і нездорових умовах⁵ і витарчено було на сільські лікарні й диспансери з розрахунку на одну особу людности трохи більше, ніж в РРФСР. А що це явище пов'язане з колонізаційною акцією ЦК КПРС,

видно з такого порівняння: за період від 1951 по 1957 р. всі витрати на сільські лікарні й диспансери в Україні, скажімо, збільшилися на 49%, а в Казахстані на 174%, себто — на відсоток понад у три з половиною рази більший.

ТАБЛ. 3

ВИТРАТИ НА СІЛЬСЬКІ ЛІКАРНІ Й ДИСПАНСЕРИ ІЗ БЮДЖЕТІВ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК ЗА 1951—1957 рр.^{1*}

Республіки:	Сільськ. людности в 1956 р. у млн.	Усіх витрат у млн. крб.	На одиницю людности в крб.	У % до РРФСР
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
РСФСР	58.65	13,800.2	235.30	100
Українська	24.63	5,088.0	206.58	87.8
Білоруська	5.91	786.2	133.03	56.5
Узбецька	5.06	823.4	162.73	69.2
Казахська	5.07	1,252.6	247.06	105.0
Грузинська	2.45	483.0	197.14	83.8
Азербайджан.	1.79	284.4	158.88	67.5
Литовська	1.79	150.8	84.25	35.8
Молдавська	2.15	515.8	239.91	102.0
Латвійська	1.00	109.3	109.30	46.5
Киргизька	1.32	291.6	220.91	93.9
Таджицька	1.22	168.8	138.36	58.8
Вірменська	0.91	183.5	201.65	85.7
Туркменська	0.75	99.0	132.00	56.1
Естонська	0.53	122.3	130.75	55.6
Загальний підсумок	113.23	24,158.9	213.36	—
У тому числі 13 республік (без РРФСР та УРСР)	29.95	5,270.7	176.00	74.9

Щождо Молдавії, то маленьке (на 2%) перевищення витрат у порівнянні з РРФСР із розрахунку на одну особу людности треба, мабуть, пояснити тим, що ця республіка взагалі переважно селянська, бо 80% всієї людности її за даними 1956 р. жило по селах. Але можливо, що деяку ролю в цьому перевищенні відіграло й те, що ця республіка розташована на кордоні СРСР.

Але, як би там не було, це лише дві малі республіки. Витрати ж на лікарні й диспансери по селах інших неросійських республік СРСР з розрахунку на одиницю людности були значно менші, ніж в РРФСР. По деяких республіках вони були менші, ніж удває. Так, у Латвії вони досягали тільки 46.5% у порівнянні з РРФСР, а в згаданій вже раніше Литовській республіці ще менше — 35.8%. Коли ж погрупувати республіки так, щоб здобути значні кількості сільської людности для уникнення цим впливу випадковостей, як ті, про які щойно говорено (Казахстан, Молдавія), то матимемо, що у порівнянні з РРФСР було витрат на лікарні й диспансери із розрахунку на одну особу людности: в Україні (24,6 млн. сільської людности) менше за РРФСР на 12,2%, а в усіх інших 13-ти неросійських республіках разом (29,9 млн. сільс. людности разом з Казахстаном і Молдавією) менше на 15,1%.

4. Витрати на міські лікарні й диспансери в розподілі між республіками.

Розподіл між республіками грошових витрат на міські лікарні й диспансери за ті ж сім років ілюструє нам таблиця 4.

ТАБЛ. 4

ВИТРАТИ НА ЛІКАРНІ Й ДИСПАНСЕРИ В МІСТАХ ТА РОБІТНИЧИХ СЕЛИЩАХ ІЗ СОЮЗНОГО БЮДЖЕТУ ТА З БЮДЖЕТІВ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК СРСР ЗА 1951—1957рр.¹

Республіки та інші показники	Міської людності в 1956 р. у млн.	Усіх витрат у млн. крб.	На оди- ницю людності у крб.	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Союзний бюджет	—	8,392.0	—	—
Бюджети республік:				
РРФСР	54.57	53,285.1	976	100
Українська	15.96	16,053.8	1006	103.1
Білоруська	2.08	2,936.5	1412	144.7
Узбецька	2.26	2,406.9	1065	109.1
Казахська	3.42	2,926.5	856	87.7
Грузинська	1.53	1,827.9	1195	122.4
Азербайджан.	1.60	1,599.4	1000	102.5
Литовська	0.88	1,241.7	1411	144.6
Молдавська	0.53	970.0	1491	152.8
Латвійська	1.04	1,451.3	1395	142.9
Киргизька	0.59	557.1	944	96.7
Таджицька	0.56	645.6	1153	118.1
Вірменська	0.73	694.7	952	97.5
Турьменська	0.61	723.7	1186	121.5
Естонська	0.61	872.9	1431	146.6
Всього з держав. бюджетів республік	86.97	88,013.1	1012	—
Разом із союзним бюджетом	—	96,405.1	1108	—

Дивляючися в цифрові показники табл. 4, що стосуються окремих республік, ми виявляємо становище цілком, ніби, відмінне і навіть, як здається, абсолютно заперечуюче наші висновки про дискримінацію неросійських республік, що їх ми зробили передніше, аналізуючи показники табл. 3. Виходить, що із розрахунку на одиницю людності витрати на міські лікарні й диспансери були менші за РРФСР лише в трьох республіках: у Казахстані менші на 12.3%, у Киргизії менші на 3.3% та у Вірменії менші на 2.5%. А в одинадцяти інших неросійських республіках вони були здебільшого значно вищі за РРФСР. При чому у п'яти республіках більші за РРФСР навіть понад 40% (від 42.9% до 52.8%).

Та розглядати ізольовано ці показники про витрати на міські лікарні й диспансери окремих республік не можна. Їх обов'язково треба порівнювати з витратами на сільські лікарні й диспансери. Коли ж ми зробимо таке порівняння, то здобудемо дуже виразну цифрову ілюстрацію у вигляді таблиці ч. 5а.

ТАБЛ. 5а

ВИТРАТ ЗА 1951—1957 рр. НА ЛІКАРНІ ТА ДИСПАНСЕРИ ІЗ РОЗРАХУНКУ НА ОДИНИЦЮ ЛЮДНОСТІ БУЛО У ВІДСОТКАХ БІЛЬШЕ (+) АБО МЕНШЕ (—) У ПОРІВНЯННІ З ВИТРАТАМИ НА ОДИНИЦЮ ЛЮДНОСТІ РРФСР:

Республіки	Міста	Села
Молдавія	+52.8	+ 2.0
Естонія	+46.6	—44.4
Білорусія	+44.7	—43.5
Литва	+44.6	—64.2
Латвія	+42.9	—53.5
Грузія	+22.4	—16.2
Турьменія	+21.5	—43.9
Таджиція	+18.1	—41.2
Узбекистан	+ 9.1	—30.8
Україна	+ 3.1	—12.2
Азербайджан.	+ 2.5	—32.5
Вірменія	— 2.5	—14.3
Киргизія	— 3.3	— 6.1
Казахстан	—12.3	+ 5.0

Із цифрових показників табл. 5а наочно видно, що лише одна Молдавія у порівнянні з РРФСР із розрахунку на одиницю людності мала значну перевагу витрат на міські лікарні й диспансери. І ця перевага не була знецінена недодачею грошових засобів на сільські лікарні й диспансери. Але сама по собі Молдавія маленька, а вся її міська людність сягала в 1956 р. тільки 527 тис. осіб.⁷

Що ж стосується до 10-ти інших неросійських республік, то їхня відсоткова перевага над РРФСР у справі витрат на міські лікарні й диспансери з розрахунку на одиницю людності не тільки урівноважувалася, а здебільшого ще й дуже знецінювалася значно меншими у порівнянні з РРФСР витратами на сільські лікарні й диспансери. При чому ця різниця в некористь села досягла в Литві майже 20%, в Турьменії понад 22%, а в Азербайджані навіть 30%.

Та й це не все. Як бачимо з табл. 4, окрім витрат з республіканських бюджетів, на міські лікарні й диспансери була ще досить значна сума витрат на них із замаскованого Союзного бюджету — 8,392 млн. крб. Що це за витрати? І чому їх не розподілено між республіками? Адже всі лікарні й диспансери існують на територіях окремих республік і обслуговують людність тих республік.

Та уважно переглядаючи в офіційному джерелі таблиці розподілу державних витрат між республіками, ми майже скрізь знаходимо оцю замасковану позицію "союзний бюджет" окремо від бюджетів союзних республік. Навіть у таблиці розподілу витрат на міські дитячі садки ми знаходимо оці таємничі витрати із "союзного бюджету", що їх не розподілено між республіками, і які, до речі, тут сягають майже половини усіх витрат на дитячі садки з усього союзного бюджету.⁸

Є ця замаскована позиція "союзний бюджет" і в таблиці витрат на початковій й середній школи,⁹ і в таблиці витрат на інтернати при школах,¹⁰ і в таблиці на дитячі будинки-притулки.¹¹ І т. д., і т. п.

Та для нас немає сумніву, що всі ці витрати із замаскованого "союзного бюджету", — які (як це видно з офіційних таблиць) стосуються виключно міст, — робилися й робляться на території

РРФСР і як виняток лише на територіях союзних республік, але на об'єкти, що підлягають безпосередньому керівництву московського центру і служать для його потреб. Не прираховані ж ці витрати до республіканського бюджету РРФСР тільки для того, щоб не підкреслювати помітної різниці між РРФСР та іншими союзними і, нібито, рівноправними республіками. А пов'язані всі ці витрати з "союзного бюджету", очевидно, із створенням особливих привілеїв та вигод для верхівки партійної московської бюрократії.

Але повернімося ще раз до табл. 4. Коли до витрат з бюджету РРФСР додати замасковані витрати з "союзного бюджету", то ми матимемо витрат пересічно на одну особу на міські лікарні й диспансери за сім років: в РРФСР — 1130 крб., а в усіх 14-ти неросійських "рівноправних" республіках — 1072, або не 5,2% менше за РРФСР. У тому числі в Україні ці витрати пересічно на одну особу людности сягали тільки 1.006 крб., або були менші за РРФСР на 11%.

5 Розподіл витрат на сільські й міські дитячі ясла.

Щойно ми розглянули бюджетові витрати на одну з найважливіших груп об'єктів — на лікарні та диспансери в розподілі між містами та селами в розрізі окремих республік. Тепер розгляньмо також в розподілі між містами та селами витрати на другу чималу групу оздоровчих об'єктів — на дитячі ясла. Хоча у порівнянні з лікарнями й диспансерами на дитячі ясла витрачено було грошевих засобів майже у сім разів менше, проте й тут ми спостерігаємо ті самі прикметні особливості подвійної дискримінації: поперше — дискримінації селянської маси взагалі, по всіх республіках, подруге

ТАБЛ. 5

ВИТРАТИ НА ДИТЯЧІ ЯСЛА В СІЛЬСЬКИХ МІСЦЕВОСТЯХ ІЗ БЮДЖЕТІВ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК ЗА 1951—1957 рр."

Республіки:	Всього витрат в млн. крб.	На одну особу людности в крб.	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)
РСФСР	2,460.8	41.96	100
Українська	545.5	22.15	52.8
Білоруська	50.9	8.61	20.5
Узбецька	147.8	29.21	69.6
Казакська	137.7	27.16	64.7
Грузинська	74.2	30.29	72.2
Азербайджанська	30.7	17.15	40.9
Литовська	5.3	2.96	7.1
Молдавська	36.2	16.84	40.1
Латвійська	4.6	4.60	11.0
Киргизька	29.8	22.58	53.8
Таджицька	22.1	18.11	43.2
Вірменська	16.0	17.58	41.9
Туркменська	10.6	14.13	33.7
Естонська	8.8	16.60	39.6
Разом:	3,581.0	31.63	—
У тому числі 13 неросійських республік (без УРСР)	574.7	19.19	45.7

— спеціальної дискримінації всієї неросійської людности союзних республік. Це говорить про те, що ми маємо справу з пляновими великодержавно-шовіністичними заходами ЦК КПРС в цьому напрямку. Почнімо цей розгляд з табл. 5.

Примітка. Кількість сільської людности по республіках див у табл. 3.

Відносні показники табл. 5 виявляють значно гірше в даній справі становище людности неросійських республік у порівнянні з людністю РРФСР. Витрати на дитячі ясла із розрахунку на одиницю сільської людности в найкращому випадкові (в Грузії) досягли тільки 72.2% рівня РРФСР, а в найгірших випадках досягли того рівня тільки 11.0% (в Латвії) і 7.1% (в Литві).

В цілому ж в 14-ти неросійських республіках СРСР (де разом зосереджено 54,6 млн. селян) витрати на дитячі ясла із розрахунку на одну особу людности були в двох менші, а саме — 20 крб. 52 коп. проти 41 крб. 96 коп на особу сільської людности РРФСР. Коли ж для більшої наочності звести відомості всіх республік до трьох великих груп, як це ми робили передніше, то матимемо таку ілюстрацію (див. табл. 6):

ТАБЛ. 6

ВИТРАЧЕНО БЮДЖЕТОВИХ КОШТІВ НА ДИТЯЧІ ЯСЛА ПО СЕЛАХ В 1951—1957 рр.

Республіки:	Усі витрати в млн. крб.	На одиницю людности в крб.	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)
РСФСР	2,460.8	41.96	100
Україна	545.5	22.15	52.8
Інші 13 республік	574.7	19.19	45.7
Разом:	3,581.0	31.63	—

Таким чином, витрати на дитячі ясла із розрахунку на одну особу сільської людности були в Україні нижчі за РРФСР на 47,2%, а в інших 13-ти неросійських республіках нижчі на 54.3%.

Тепер гляньмо на розподіл між республіками коштів на міські дитячі ясла, що їх подає нам табл. 7.

Примітка. Кількість міської людности по республіках див табл. 4.

З таблиці ч. 7 бачимо, що лише дві малі республіки — Туркменська й Литовська, мали витрати на міські дитячі ясла із розрахунку на одну особу міської людности більші за РРФСР. Проте це лише позірна перевага. Так, Туркменська республіка із розрахунку на одну особу людности мала витрат на міські дитячі ясла на 33,3% більші за РРФСР, але на сільські дитячі ясла вона мала на 66.3% менші (див табл. 5). Так само й Литовська республіка у порівнянні з РРФСР мала із розрахунку на одну особу міської людности витрат на міські дитячі ясла більше на 2%, а на сільські дитячі ясла менші аж на 92,9%. Коли ж звести всі республіки до трьох великих груп, то ми матимемо таку картину (див. табл. 8):

Наочність дискримінації тут цілком ясна. Проте у всіх цих підрахунках ми ще не взяли до уваги витрат із замаскованого союзного бюджету (див-

табл. 7). А ці витрати досягли за сім років значної суми — 1,836,5 млн. крб., або 13,6% всієї суми бюджетових витрат на всі дитячі ясла. Для нас немає сумніву, що всі ці витрати зроблені в РРФСР. Тому їх між республіками й не розділено. Коли ж витрати з союзного бюджету додати до витрат з бюджету РРФСР, то ми матимемо ще більш виразну картину, яка наближається до тої, що її бачили ми при розгляді даних про розподіл між республіками грошових сум на сільські дитячі ясла. (Див табл. 9).

ТАБЛ. 7

ВИТРАТИ НА ДИТЯЧІ ЯСЛА В МІСТАХ ТА РОБІТНИЧИХ СЕЛИЩАХ ІЗ БЮДЖЕТІВ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК ТА ІЗ СОЮЗНОГО БЮДЖЕТУ ЗА 1951—1957 рр.¹³

Республіки та інші показники	Всього витрат у млн. крб.	На одну особу людности у крб.	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)
Союзний бюджет	1,836.5	—	—
Держ. бюджети республік:			
РСФСР	8,191.0	150	100
Українська	1,904.9	119	79.3
Білоруська	222.0	107	71.3
Узбецька	304.4	135	90.0
Казахська	326.2	95	63.3
Грузинська	146.4	96	64.0
Азербайджанська	183.1	114	76.0
Литовська	58.0	153	102.0
Молдавська	68.4	129	86.0
Латвійська	96.8	93	62.0
Киргизька	64.6	109	72.7
Таджицька	83.4	149	99.3
Вірменська	63.7	87	58.0
Туркменська	121.8	200	133.3
Естонська	76.8	126	84.0
Разом з бюджетів республік	11,911.5	137	91.3
Всього з держ. бюджету ССРСР	13,748.0	158	105.3
У т. ч. 13 неросійських республік (без УРСР)	1,815.6	110	73.3

ТАБЛ. 8

ВИТРАТИ НА МІСЬКІ ДИТЯЧІ ЯСЛА ЗА 1951—1957 рр. БЕЗ ВИТРАТ ІЗ СОЮЗНОГО БЮДЖЕТУ.

Республіки:	Всього витрат у млн. крб.	Карбованців на одну особу	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)
РСФСР	8,191.0	150	100
Україна	1,904.9	119	79.3
Інші 13 респуб.	1,815.6	110	73.3
Разом:	11,911.5	137	—

Таким чином, із розрахунку на одну особу міської людности, Україна одержала на міські дитячі ясла менше на 35.3%, а всі інші 13 неросійських республік разом — менше за РРФСР на 40.2%.

ТАБЛ. 9

ВИТРАТИ НА МІСЬКІ ДИТЯЧІ ЯСЛА ЗА 1951—1957 рр. ІЗ ВРАХУВАННЯМ ВИТРАТ ІЗ СОЮЗНОГО БЮДЖЕТУ.

Республіки:	Всього витрат у млн. крб.	Карб. на одну особу до міськ. люд.	У % РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)
РСФСР	10,027.5	184	100
Україна	1,904.9	119	64.7
Інші 13 республік	1,815.6	110	59.8
Разом:	13,748.0	158	—

6. Розподіл між республіками усіх витрат на охорону здоров'я.

Передніше ми розглянули розподіл витрат між республіками лише на лікарні, диспансери та дитячі ясла. Усі ж витрати на охорону здоров'я в СРСР ми розглянули в табл. 1 тільки в обсязі цілого Союзу. Тепер же всю суму витрат на охорону здоров'я, що була показана в табл. 1, розглянемо в розподілі між республіками. (Див табл. 10).

ТАБЛ. 10

УСІ ВИТРАТИ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ССРСР ЗА 1951—1957 рр.¹⁴

Республіки та інші показники	Кількість людности в 1956 р. у млн.	Разом усіх витрат у млн. крб.	Карбованців на одну особу	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Союзний бюджет	200.2	32,471.5	162	—
Бюджети республік:				
РСФСР	113.22	100,402.2	887	100
Українська	40.59	31,032.9	765	86.2
Білоруська	7.99	5,425.6	679	76.5
Узбецька	7.32	5,026.1	687	77.5
Казахська	8.49	5,986.6	705	79.5
Грузинська	3.98	3,420.5	859	96.8
Азербайджан.	3.39	2,930.8	865	97.5
Литовська	2.67	1,846.1	691	77.9
Молдавська	2.68	1,926.4	719	81.1
Латвійська	2.03	2,098.8	1034	116.6
Киргизька	1.91	1,246.1	652	73.5
Таджицька	1.78	1,231.4	692	78.0
Вірменська	1.63	1,318.7	809	91.2
Туркменська	1.37	1,268.8	926	104.4
Естонська	1.15	1,349.0	1173	132.2
Разом з бюджетів республік	200.2	166,510.0	832	—
Всього з держ. бюджету ССРСР	—	198,981.5	994	—
У т. ч. 13 республік (без РСФСР та УРСР)	46.39	35,074.9	756	85.2

Передусім наші висновки про дискримінаційний підхід ЦК КПРС до неросійських республік при розподілі між ними засобів на охорону здоров'я, що їх ми зробили при аналізі кількох найважливіших позицій, цілком підтверджуються й даними про всі

витрати. Так, за показниками табл. 10 вищі за РРФСР витрати на охорону здоров'я (коли їх брати в розрахункові на одиницю людності) мали за сім років тільки три маленькі республіки: Туркменська на 4.4%, Латвійська на 16.6% і Естонська на 32.2%.

Проте є цілком реальні підстави думати, що це перевищення зроблене не в інтересах основної людності згаданих республік і в основному не вона з них користувалася. А зроблено було це в інтересах надісланих туди колонізаторів, в інтересах затримання їх там. Так, у Туркменській республіці за даними перепису, що відбувся на початку 1959 р., туркмени становили 60.9%, або 924 тис. із 1.516 тис. всієї людності республіки.¹⁵ Сільська ж людність в Туркменській республіці становила за даними того ж перепису 54%, або 816 тис.¹⁶ Отож, треба думати, що майже 90% всієї туркменської людності жило по селах. А передніше, з табл. 3, ми вже бачили, що витрати на сільські лікарні й диспансери (які обслуговують майже виключно туркменів) з розрахунку на одну особу сільської людності за сім років досягли тільки 56.1% розміру витрат на одиницю сільської людності РРФСР. А витрати на сільські дитячі ясла в Туркменській республіці досягли ще меншого — 33,7% відповідного рівня РРФСР, себто — були втричі менші (див табл. 5). Натомість у містах Туркменської республіки, де в основному живе надісланий туди колонізаторський елемент, витрати на міські лікарні й диспансери з розрахунку на одиницю міської людності були в цьому семиріччі на 21.5% вищі відповідного рівня в РРФСР. А витрати на міські дитячі ясла також були у Туркменській республіці вищі навіть на 33.3%, себто — на одну третину, в порівнянні з нормою РРФСР. Але не треба забувати тут, що вся міська людність Туркменської республіки досягла тільки 700 тис. осіб супроти 61.611 тис. РРФСР.¹⁷ Себто — в Туркменській республіці було міської людності менше за РРФСР майже в 90 разів.

Подібну ж картину ми маємо і в Латвійській республіці. За даними перепису 1959 р. латиші становили тут тільки 62%, або 1.298 тис. а росіяни — 26.6%, або 556 тис.¹⁸ Тож на одного росіянина припадало тут тільки 2,3 латиша. Ясно, що ці росіяни — це новий, надісланий до Латвії колонізаторський елемент, бо росіяни-емігранти, що жили в Латвії перед Другою світовою війною, або повтікали відти на Захід, або були вивезені до концтаборів СРСР, після захоплення Латвії червоною армією. Сільської людності в Латвії було 919 тис., або 44% всієї людності республіки.¹⁹ З цього можна зробити висновок, що близько 80% усіх латишів жило по селах. По містах же на одного латиша припадає майже два росіянина. Із показників табл. 3 ми бачили, що державні витрати на сільські лікарні й диспансери в Латвії із рзрахунку на одиницю людності були менші за такі ж витрати в РРФСР на 53.5%, себто — майже вдвоє менші. А витрати на сільські дитячі ясла в Латвії (див табл. 7) були нижчі за норму РРФСР навіть на 89%, себто — майже в 9 разів. Натомість на міські лікарні й диспансери Латвії, із розрахунку на одну особу людності, витрачено було на 42.9% більше за відповідного показника для РРФСР.

Нарешті, беремо Естонську республіку. За даними перепису 1959 р. естонців було тут 893 тис., що становить 74,6% всієї людності республіки. Росіян було 240 тис., або 20,1%. Вся ця маса колонізаторів-росіян була в основному привезена до Естонії (так, як і до Латвії) після Другої світової війни, і наповняє вона переважно міста Естонії. Сільська людність в Естонії за даними перепису 1959 р. становила 521 тис. З цього можна зробити висновок, що близько 60% всіх естонців жило по селах. А витрати на лікарні й диспансери по селах Естонії із розрахунку на одну особу людності за сім років (див табл. 3) були тут менші за відповідні показники для РРФСР на 44.4%. Витрати ж на дитячі ясла по селах були менші за відповідні показники для РРФСР навіть на цілих 60.4%. Навіть витрати на міські дитячі ясла (у містах естонці до росіян відносилися наближено як 100 до 65) були менші на 16%. Очевидно, колонізаторський елемент тут складається переважно з дорослих. Натомість витрати на міські лікарні й диспансери із розрахунку на одну особу людності були тут більші за відповідного показника для РРФСР на 46.6% (див табл. 4).

Але в цілому ці три республіки — Туркменська, Латвійська й Естонська, що мають, при розрахункові витрат на одиницю людності, показники вищі за РРФСР, є досить малі. Всі ж інші 11 неросійських республік, із розрахунку на одиницю людності, мали витрат на охорону здоров'я в цілому значно менше. Коли ж ми погрупуємо всі 15 складових республік у групи з великою кількістю людності (щоб уникнути впливу випадкових моментів), то матимемо таку цілком виразну картину усіх витрат на охорону здоров'я за час 1951—1957 рр. (Див табл. 11).

ТАБЛ. 11

**УСІХ ВИТРАТ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ЗА 1951—1957 рр.
З РЕСПУБЛІКАНСЬКИХ БЮДЖЕТІВ.**

Республіки:	Людності у у млн. 1956 р.	Усіх витрат млн. крб.	Карбованців на одну РСФСР особу	У % до
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
РСФСР	113.22	100,402.2	887	100
Україна	40.59	31,032.9	765	86.2
Ін. 13 республ.	46.39	35,074.9	756	85.2
Разом	200.2	166,510.0	832	—

З цього видно, що з розрахунку на одну особу людності за сім років Україні асигновано було ЦК КІРС коштів на охорону здоров'я менше за РРФСР на 13,8%, а всім іншим неросійським республікам менше на 14,8%. Але яка ж конкретно сума криється за цими відсотками?

Пересічно на одну особу людності України було витрачено менше за РРФСР на 122 крб. Це значить, що для 40.59 млн. людності України за подані сім років витрачено було на охорону здоров'я на п'ять мільярдів карб. менше, ніж належало їй за нормою РРФСР. Так само на одну особу людності інших 13-ти неросійських республік у порівнянні з РРФСР було витрачено менше

на 131 крб. Значить, для 46.39 млн. людности тих 13-ти республік було витрачено на охорону здоров'я за той же час на шість мільярдів крб. менше у порівнянні з нормою РРФСР. Таким чином, для 87 мільйонів людности усіх 14-ти неросійських республік уряд СРСР протягом семи років видав на охорону здоров'я на 11 мільярдів крб. менше у порівнянні з нормою РРФСР.

Проте ці наші обчислення зроблено не враховуючи витрат із замаскованого "союзного" бюджету. А ці витрати — величезні, бо досягли 32,471.5 млн. крб. Зроблено було їх в основному на терені РРФСР і в інтересах панівної верхівки її людности, а тому й не розподілено між республіками. Коли ж витрати із замаскованого союзного бюджету додамо до витрат із бюджету РРФСР, то матимемо ще більш яскраву різницю між республіками (див. табл. 12).

ТАБЛ. 12

**УСІХ ВИТРАТ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ЗА 1951—1957 рр.
РАЗОМ ІЗ "СОЮЗНИМ БЮДЖЕТОМ"**

Республіки:	Усіх витрат млн. крб.	Карбованців на одну особу	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)
РСФСР	132,873.7	1174	100
Україна	31,032.9	765	65.2
Інші 13 республ.	35,074.9	756	64.8
Разом:	198,981.5	994	—

При цьому варіанті розрахунку, який очевидно найбільше відповідає дійсному становищу неросійських республік, Україна мусіла мати усіх витрат на охорону здоров'я менше за РРФСР на 34,8%, або на 409 крб. із розрахунку на одну особу людности. Всього ж людності України за 1951-1957 рр. не було додано на охорону здоров'я аж 16,6 мільярдів крб. Так само й людність інших 13-ти неросійських республік при цьому розрахунку, в порівнянні з нормою РРФСР, одержала на охорону здоров'я менше на 19.4 мільярди крб. Разом же 87 млн. людности 14-ти неросійських республік одержали на охорону свого здоров'я на 36 мільярдів крб. менше, ніж їм належало за нормою РРФСР.

Оці 36 мільярдів карб. — це і є платня неросійських народів більшовицькій Москві за своє колоніальне підпорядкування їй. Але тільки за сім років (1951-1957) і тільки на одній вузькій ділянці охорони здоров'я

*) Ці статті надруковані в англійському видавництві Problems of the Peoples of the USSR, 1962.

¹ Расходы на социально-культурные мероприятия по государственному бюджету СССР. Статистический сборник. Госфиниздат, Москва, 1958, 92 ст.

² Складено за зазначеним джерелом, ст. 61.

³ Див., напр.: а) Д. Соловей — Голод у системі колоніального панування ЦК КПСС в Україні (1932-1933 рр.). "Український Збірник", кн. 15, 1959. Інститут для

вивчення СССР, Мюнхен, ст. 3-61. б) Д. Соловей — Голод в Україні в 1946-1947 рр. "Український Збірник", кн. 17, 1960. Інститут для вивчен. СССР, Мюнхен, ст. 94-109.

⁴ Інші приклади див.: а) D. Solovey: Russian Bolshevik Colonialism in the Non-Russian Republics of the USSR, Mynich, 1961,

б) D. Solovey: Exploitation of the Ukraine as Illustrated by Data on Retail Commodity Turnover. "Ukrainian Review", 8, Institute for the Study of the USSR, Munich, 1961,

⁵ Складено за: а) "Расходы на соц. культурн. мероприятия..." ст. 66,

б) Народное хозяйство СССР в 1956 г., Москва, 1957, ст. 24-29.

⁶ Див. докладно: Д. Соловей: Примусова колонізація Казахської республіки українською людністю. Мюнхен, 1961. Окремо відбитка з журн. "Вільна Україна" ч. 29.

⁷ Складено за: а) Расходы на социально-культурн. мероприятия..." ст.65,

б) Народное хозяйство СССР в 1956 г., ст. 24-29.

⁸ Там же, "Нар. хоз." ст. 29.

⁹ "Расходы..." ст. 25-26.

¹⁰ Там же, ст. 28-29.

¹¹ Там же, ст. 32.

¹² Там же, ст. 34.

¹³ Складено за "Расходы...", ст. 69.

¹⁴ Складено за: а) "Расходы...", ст. 68.

¹⁵ Складено за: а) "Расходы...", ст. 61-63,

б) Народ. хозяйство СССР в 1956, ст. 18.

¹⁶ Народное хозяйство СССР в 1959 г., Статистический ежегодник. Госстатиздат, Москва 1960, ст. 20.

¹⁷ Там же, ст. 10.

¹⁸ Там же, ст. 10.

¹⁹ Там же, ст. 19.

²⁰ Там же, ст. 10.

**СПОЖИВАЙТЕ
НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,
ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ
МОЛОКО
І МОЛОЧНІ
ПЕРЕТВОРИ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ
ROGERS DAIRY Ltd.
459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193**

Родинна обслуга здоров'я в Онтаріо

Ви повинні знати про ті численні обслуги здоров'я, що Ви або Ваша родина можете одержати в потребі. Радимо витати це оголошення, щоб мати його під рукою.

ДЕНТИСТИЧНА ОБСЛУГА

Дентистичний відділ при Департаменті Здоров'я включає ось такі обслуги:

- Дентистична обслуга в шпиталях для умовно хворих в Онтаріо та в Центральній Дентистичній Лябораторії.
- Поїздки дентистичних залізничних вагонів, що несуть обслугу шкільної дитвори в певних районах ще не зорганізованого терену.
- Дентистична обслуга для дітей в організованому терені у формі допоміжних субсидій для місцевих осередків здоров'я.

КОНТРОЛЯ ПОШЕСНИХ НЕДУГ

Це полагоджує Відділ Епідемології, що несе поміч усім муніципалітетам у їхніх стараннях відкрити фактори, що спричинюються до вибуху пошесних недуг.

ОСЕРЕДКИ ЗДОРОВ'Я

Осередок Здоров'я — це з'єднання міських і сільських громад з метою дати успішну програму здоров'я для спільноти. Це з'єднання може складатися з повітів, дистриктів і підміських груп разом зі своїми містами чи відокремленими містами. Такий осередок діє під місцевою управою Дирекції Здоров'я, яка призначає персональний склад Осередку, що складається з лікарів, сестер, ветеринарів, санітарних інспекторів і складу урядовців.

ОКРУЖНА САНИТАЦІЯ

Цей відділ наглядає за правилами та дає дорадчу обслугу місцевим органам здоров'я щодо поліпшення санітарних умов поживи, молока та молочних продуктів, місць харчування усунування випадків, санітарних умов відпочинково-розважових влаштувань, шкільних приміщень, сільського постачання води та каналізації, контролю комашни та гризунів і всяких потреб окружної санітації.

ІНФОРМАЦІЯ І ПУБЛІКАЦІЯ

Тут опрацьовуються для кращого освідомлення населення Онтаріо про обслугу здоров'я для їхніх послуг.

ПРОМИСЛОВА ГІГІЕНА

Цей відділ пильнує здоров'я у промислі. Працедавцям поручається давати медичну та піклувальну обслугу, спрямовану на додержання загального здоров'я.

ЛЯБОРАТОРІЇ

Велика частина цієї праці охоплює бактеріологічні дос-

ліди заразливих недуг медичною професією. Бактеріологічна контрола постачання молока та води є теж однією із важливих функцій лябораторій.

МЕДИЧНА СТАТИСТИКА

Цей відділ працює у формі дорадника для всіх Відділів Департаменту, аналізуючи статистичні дані, як теж планує спеціальні досліди.

ПІКЛУВАЛЬНИЙ ВІДДІЛ

Цей Відділ наглядає над школами медичних помічників у цілій провінції щодо виховних стандартів і умов життя.

ПІКЛУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Головним завданням цього відділу є зацікавити та помагати місцевим Дирекціям Здоров'я в організуванні піклувальної обслуги публічного здоров'я.

ЗДОРОВ'Я МАТЕРІ Й ДИТИНИ

Відділ Здоров'я матері й дитини займається справами, зв'язаними зі здоров'ям поліжниць, немовлят, дошкільних і шкільних дітей.

УМОВЕ ЗДОРОВ'Я

Цей Відділ управляє цілим рядом шпиталів для умовно хворих, включаючи й школи-шпитали для умовно недорозвинених дітей.

ЗАПОБІГАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗИ

Онтаріо є в щасливому положенні, що йому вдалося розвинути успішну програму контролі під загальним керівництвом Відділу Запобігання Туберкульозі. Його санаторії по всій провінції ведуть добровільні групи з великою фінансовою допомогою уряду щодо коштів утримання пацієнтів у шпиталях туберкульозу, як теж будови нових шпиталів.

Рентген (екс-рей) і надалі є ще одним із найкращих діагностичних інструментів у медицині, тому уряд має рухомі рентгенові установки (вагони) по всій провінції.

РЕАБІЛІТАЦІЯ

Із створенням нового Відділу Реабілітації його праця тісно координується з іншими медичними та спорідненими обслугами, що їх потребують колишні нервово хворі і туберкульозні пацієнти.

ХАРЧУВАННЯ

Цей відділ є головним чином дорадчим. Головні його заняття включають в собі ведення конференцій годування для сестер публічного здоров'я по всій Провінції і такі громадські обслуги, як родинні поради, шкільна обслуга здоров'я й дитячі клініки.

ONTARIO DEPARTMENT OF HEALTH

Parliament Buildings, Toronto Ontario. Honourable Matthew B. Dymond, M. D. C. M., Minister

НА ТРУДНОМУ ШЛЯХУ

У минулому році наша шевченкіяда збагатилася двома новими збірками перекладів Шевченкових творів на чужі мови.

Перша з цих збірок, під назвою "Пісні з темряви", вийшла в Лондоні заходами Комітету для відзначення сторіччя з дня смерті Т. Г. Шевченка. Ця збірка є частиною більшої запланованої на пізніший час збірки Шевченкових творів у перекладі на англійську мову.

Вищезазначений Комітет плянує видати цю збірку в трьох томах, з яких перший охопить поезію, другий — прозові твори, а третій — драматичні твори, щоденник і листування поета. До першого тому мають ввійти нові англійські переклади всіх віршів Т. Г. Шевченка, у загальній кількості 226 назв.

Збірка "Пісні з темряви" містить добір Шевченкових поезій у перекладі п. Віри Річ і являє собою частину першого тому запланованої збірки. До неї ввійшло 38 віршів, серед яких є ряд найзначніших творів поета.

Крім віршів, у цій збірці вміщено передмову, написану Полем Селвером, найстаршим перекладачем Шевченкових творів англійською мовою. П. Селвер дає дуже прихильну оцінку перекладам В. Річ.

Далі ми знаходимо в збірці есеї покійного професора В. К. Метьюза (Лондон) "Т. Шевченко: символ і людина", написаний для давнішого видання. Ряд вступних статей завершується статтею редактора рецензованої збірки В. Свободи, викладача слов'янських мов у Лондонському університеті. В кінці збірки дано примітки до віршів.

Обидві статті — В. Метьюза й В. Свободи — написані загалом у дусі традиційних коментарів про життя й творчість Т. Шевченка та його значення в історії української культури й українського національного відродження. Ці статті будуть безперечно корисні для чужоземних читачів творів нашого поета.

Ті з наших земляків, що їх зацікавляють нові переклади Шевченкових творів, звичайно, знають, яким неймовірно трудним є складне й відповідальне мистецтво художнього перекладу, зокрібра перекладу поетичних творів нашої класичної літератури.

Особливо трудно перекласти вірші Т. Шевченка — з їх своєрідною музичністю, з їх поетичною синтаксою, лексикою й образністю, що йдуть від фольклору. В результаті цих труднощів переклади Шевченкових ліричних поезій дуже часто виходять подібними до вільних — і значно блідших від оригіналу — переспівів.

Треба віддати В. Річ належне: її переклади свідчать про те, що вона виклала в них багато пильної й любовної праці. Проте і їй нерідко не щастить відтворити в своєму англійському перекладі найголовнішу ознаку Шевченкової творчості — потужну стислість та емоційну наснаженість його фрази й образу.

Намагаючись дати текстуально якнайближчий до оригіналу переклад, перекладачка вже саме через це не може дотримати розміру оригіналу (в кращому разі вона може лише позначити його більш-менш приблизно), ні характеру римування; часто вона перекладає білим віршем римовані вірші Шевченка.

У наслідок цього в перекладах здебільшого губиться основний характер Шевченкової просодії. Це призводить до того, що чужомовний читач одержує вірші нашого кобзаря, збіднені в поетичному відношенні. Важ-

ливі не лише загальні поетові думки, а й суто літературні та формальні вартості поетичного твору.

Щоб проілюструвати сказане вище, я наведу точний переклад на українську мову англійського перекладу В. Річ відомих рядків з поеми "Причина":

Гримлячи й стогнучи, хвилюється Дніпро,
Сердитий вітер вис в нічній темряві,
Нахилиючи й гнучи високі верби
Та підіймаючи хвилі до висоти гір.
І в цей час бліді промені місяця
Виглядають то тут то там між хмарами,
Ніби малий човен у синьому морі,
То підіймаючись, то поринаючи.
Ще не кричав третій півень,
І жодне створіння не наважувалось говорити,
Тільки сичі кричали в гаю,
Та час від часу скрипів асен.

А тепер згадаймо Шевченкові рядки:

Рече та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмар де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виривав, то потопав.
Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та асен раз-у-раз скрипів.

Чи знайде англійський читач у перекладах В. Річ те, що робить Шевченків вірш не переліком загалом тривіальних явищ а твором справжньої поезії?

Віра Річ сумлінно й досить вірно переклала зміст оригіналу. Але чи дає цей переклад адекватне вираження поетичної вартості переказаного вірша?

Поминемо відсутність рим. Перекладачці пощастило ло деякої міри — але лише до деякої — засугупити їх алітерацією в своєму перекладі. Так, у першому рядку вона дає яскраву алітерацію на "р": "Рорінг енд ролз тзе Дніпр". (Прошу читачів пробачити мені нівечення звуків англійської мови, але передати їх справжнє звучання за допомогою наших літер не можливо).

Пригляньмося до фразеології перекладу. "Нахилиючи й гнучи" — це тавтологія, якої немає в Шевченковому вірші. "Підіймаючи хвилі до висоти гір" — це не художній образ, а позбавлений емоції прозаїзм, при чому й невдалий.

У Шевченка блідий місяць (а не його промені) виглядав з хмар і саме це робило його схожим на човен, який то виривав, то потопав у морі.

У В. Річ на місяць, а його промені (?) виглядають з-поміж хмар. Масмо зведення художнього образу на рівень констанції. Але, насамперед, оскільки мова йде про "виглядаючі промені", то образ човника, який то підіймається, то опускається, в перекладі ні до чого. Чи можна порівнювати промені (в множині) з одним човником?

Чи зрозуміє англійський читач, про якого "третього півня" йде мова у вірші? Сичі, що перекликаються — це не те саме, що сичі, які просто собі кричали. Нарешті, "час від часу" не те саме, що "раз-у-раз".

А втім найлегше (порівняно) перекладати ті вірші, в яких є конкретна розповідь, є опис, одним словом, є щось подібне до сюжету. Отже пригляньмося тепер до

кількох перекладів суто ліричних віршів, у яких важливо не лише те, що говориться, а й як говориться, важливі тон, музика, словесний візерунок.

Шевченкова "Розрита могила" починається такими щирими словами, що беруть читача за серце з першого ж рядка:

Світе тихий, краю милий,
Моя Україно!
За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?
Чи ти рано до схід сонця
Богу не молилась?
Чи ти діточок непевних
Звичаю не вчила?

А ось "зворотний" переклад перекладу Віри Річ:

Мирна земле, улюблена країно,
О моя дорога Україно.
Чому, моя мати, тебе пограбували?
Чому ти таким чином меншаси?
Хіба ти не молилась
Перед тим, як сонце встас вранці?
Хіба ти не дбала про те, щоб непевних діток
Навчити правильної путі?

"Світе тихий, краю милий" звучить як лірична мелодія, але в перекладі цей рядок "прозаїзовано". "Сплюндровано" це не те, що "пограбовано". "Плюндрувати" значить насамперед — руйнувати, спустошити, нищити.

"За що... гинеш?" перекладачка заступила словами, які інакше не можна перекласти на українську мову, як тільки так: "Чому ти таким чином меншаси?", бо вжите перекладачкою англійське слово означає "меншати, зменшуватись, убувати".

"Чому" не є те саме, як "за що". Шевченко питає про те в чому саме полягає "трагічна вина" України, і він ніколи б не написав замість "за що" оте найвніше "чому". З тієї ж причини поет вжив у своєму запитанні безособове "тебе сплюндровано", і не сказав "за що вони тебе сплюндрували?". Навіть в англійській мові добрі стилісти уникають звороту "тебе сплюндрували", воліючи вживати пасивний зворот.

У вірші "Маленькій Мар'яні" поет пише:

Рости, рости, моя пташко,
Мій маковий квіте,
Розвивайся, поки твоє
Серце не розбите.
Поки люди не дознали
Тихої долини.
Дознаються — пограються,
Засушать та й кинуть.

У перекладі вийшло так:

Рости, рости, моя пташко,
Моя макова квітко, розкривайся
І квітуй любо
Перед тим, як розіб'ється твоє серце,
Поки люди ще не довідалися про
Тиху долину... бо якби вони
Знали про неї, вони для забави висушили б її,
А тоді б викинули.

Поет говорить про те, що, якби люди довідалися про ту тиху долину, де квітне "маків цвіт", Мар'яна, то вони б погралися з нею — не з долиною, а з Мар'яною — та й відкинули б.

У перекладі вийшло дещо інше, а саме: якби люди

довідатися про ту тиху долину, то погралися б з нею (з долиною), висушили б її а потім... викинули б. Це непорозуміння сталося через те, що перекладачка не завважила, що поет звертається в своєму вірші безпосередньо до Мар'яни, і його слова "пограються, засушать, та й кинуть" стосуються Мар'яни. Перекладачка поставила після слова "висушили б" займенник "її", і вийшло, що гратися будуть з долиною і її ж... викинуть.

Відзначені мною вище недоліки в перекладі В. Річ не є абсолютно типові для всіх її перекладів, які загалом щодо їх якості є досить нерівними. Деякі переклади вдалися перекладачці краще, деякі гірше, і нічого дивного в цьому немає. Деякі Шевченкові твори вона перекладає з римами, а інші — через надзвичайну трудність цієї праці — білими віршами.

Загалом, у відношенні до всієї збірки перекладів Віри Річ я вважаю за потрібне зробити насамперед такі зауваження:

Перекладачка у своїй передмові мусила була відверто сказати англійським читачам про ті труднощі, на які вона натрапила, перекладаючи Шевченкові твори. Вона мусила була пояснити, чому одні з творів вона переклала з римами, а інші білим віршем, які переклади — бодай на її власну думку — вдалися їй краще, а які гірше, й чому.

Перекладачка мусила сказати це читачам її перекладів, щоб у них не створилося неправильних і шкідливих уявлень про поетику нашого великого Кобзаря. Тоді б цей читач, натрапляючи на прозаїзми, тавтологію, зайві слова та інші подібні речі в перекладах, не приписував би їх Шевченкові, а розумів би, що вони з'явилися в перекладах. Кваліфікований англійський читач знаючи, як тяжко перекладати вірші, та маючи хоча б загальне уявлення про просодію Шевченка, пробачив би перекладачці принагідні недоліки її перекладів.

Друга збірка перекладів в Шевченкових віршів під назвою "Тарас Шевченко: Поезії" вийшла в Мюнхені заходами куреня пластунів "Ті, що греблі руть". У цій збірці вміщено і оригінали Шевченкових віршів і їх переклади англійською, французькою й німецькою мовою.

Звичайно, трудно уявити собі, що знайдеться багато читачів, які знатимуть усі ці мови і зможуть читати твори Шевченка трьома мовами, не кажучи вже про те, що користь такого читання для них була б досить сумнівна. Тому доводиться визнати цю збірку за той тип видань, які звичайно називають "виданнями для колекціонерів".

Ця збірка має три передмови, написані різними мовами й різними авторами. Усі ці передмови дуже короткі й подають лише найзагальніші відомості про життя Т. Шевченка. Але це видання технічно "люксовіше" від попереднього, й до нього додано ряд кольорових репродукцій із Шевченкових малюнків.

Англійські переклади в цій збірці належать здебільшого Вірі Річ (вони ті самі, що й у попередній збірці), а також К. Меннінгові. Деякі переклади зробили Е. Войніч і П. Селвер. На французьку мову Шевченкові вірші перекладали С. Боршак і Рене Мартель, А. Д. Авріль, М. Кай, Ф. Мазад та інші. Німецькі переклади належать Г. Кохові, Ю. Віргінії, І. Франкові, А. Бошові. Усі переклади взято з інших видань.

Порівнюючи між собою різномовні переклади тих самих віршів Шевченка, треба сказати, що загалом найкраще зроблено переклади німецькою мовою. Вони не

лише ближчі до оригіналів текстуально, але й набагато краще, ніж інші, віддають характер Шевченкової поетичної мови. Щоб дати нашим читачам уявлення про те, як справилися зі своїми завданнями різні перекладачі, треба було б наводити зразки їх перекладів та давати "вторичні" переклади з них на українську мову. Це перетворило б мою рецензію на велику статтю.

Якщо когось із читачів зацікавить праця цих перекладачів, найкраще уявлення про неї вони складуть собі тоді, коли прочитають саму збірку.

Неоднакова якість різномовних перекладів тих самих українських віршів залежить, мабуть, як від різної кваліфікації та різних здібностей перекладачів, так і від незалежних від них причин. Взагалі кажучи, перекладати нашу поезію на німецьку мову значно легше, ніж на французьку й англійську мови.

В англійському перекладі до лексики оригіналу часто доводиться додавати зайві слова тому, що назагал англійські слова коротші від наших. Коннотації англійських слів дуже часто роблять лексику, вжиту в перекладах, у багатьох відношеннях неадекватною лексиці оригіналу.

Французька мова, одна з найбільш вироблених мов світу, має готові фразеологізми "на всі випадки життя". Через це на місці свіжих і в дусі фольклору поетичних місць оригіналу ми нерідко маємо стереотипи і навіть тривію. Крім того, характер французької просодії зовсім відмінний від нашої.

Німецька мова назагал ближча до слов'янських мов, ніж мови англійська й французька (хоч є й немало відмінностей). Довжина німецьких слів наближається до довжини наших слів. Коннотації німецьких слів не так дуже різняться від коннотацій, властивих нашим відповідникам. Характер німецької фонетики полегшує відтворення музичності Шевченкових віршів.

Заторкнуті мною лише позіжно проблеми перекладу Шевченкових творів різними мовами — дуже цікаві, але для того, щоб спинитися на них з належною докладністю, треба було б писати статтю, яка б вийшла за межі нашого журналу.

На закінчення цієї короткої рецензії хочу підкреслити, що обидва видання мають безперечну вартість і збагачують ще не досить багату бібліотеку перекладів Шевченкових творів на інші мови. А створити адекватні переклади Шевченкових творів ми мусимо — уже тому, що Т. Г. Шевченко є найбільшим з тих наших поетів, яких ми можемо з повним правом і з обґрунтованою гордістю рекомендувати всьому культурному світові.

В. СВАРОГ

ВИЗНАЧНИЙ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ

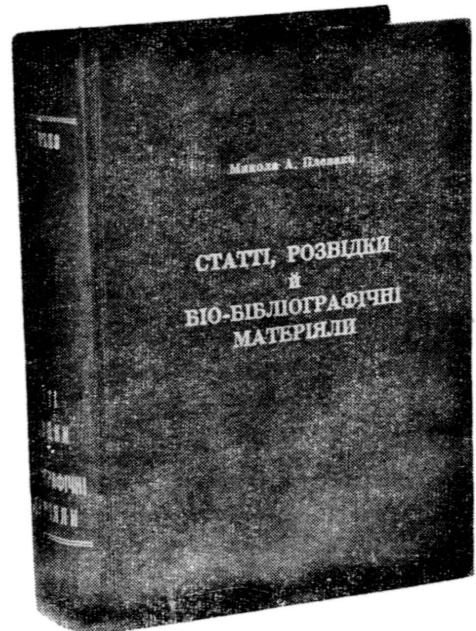
В кінці минулого року вийшло в світ видання Української Вільної Академії Наук у США: "Микола Плевако. Статті, розвідки й біо-бібліографічні матеріали". Редагував тексти, бібліографію, доповнення та примітки до цієї книжки слав Г. О. Костюк.

Книга містить біографію Миколи Антоновича Плевако — життя й діяльність, історично-літературні статті та розвідки, матеріали до історії нової української літератури, література шістдесятних і вісімдесятних років, твори для дітей, драматичні твори, додатки, від 80-их років XIX ст. до 20-х років XX століття, загальні розвідки, статті й огляди новішої української літератури (від І. Франка до наших днів), спогади про М. А. Плевако та матеріали до його біографії (Петро Плевако —

"З минулого нашої родини", Юрій Плевако-Оранський — "Те, що залишилось в пам'яті" і прот. Д. Бурко — "Микола Плевако". Спогади і бібліографія творів М. Плевако. Наприкінці книги — загальна характеристика творів, написана англійською мовою.

Праці М. Плевако являють собою надзвичайно цінний матеріал для визначення історії української літератури XIX-го й початку XX-го сторіччя. Коротко, але ядроно й науково-спокійно проф. М. Плевако подає біографію окремих письменників, характеристику їх творів, перелічує з короткими примітками рецензії на твори письменників і закінчує бібліографією кожного письменника. Оці надзвичайно цінні матеріали він подає у двох томах "Хрестоматії української літератури" та в його редакторських примітках, довідках і вступних статтях до видань українських класиків.

Особливо докладні відомості подані в статті "Григорій Квітка-Основ'яненко" та "Про стиль і мову повісті Гр. Кв.-Основ'яненка "Маруся". Оригінально наглядно подано "Шевченко в цифрах" (Хронологія життя й творчості поета). Поданий дуже яскраво аналіз у еволюції поглядів на Шевченка його критиків і наведена повна бібліографія творів поета. До цього треба додати, що М. Плевако інтимніші моменти з життя нашого Пророка (справи одруження) подає делікатно, не зражаючи читача, як це зробив П. Зайцев, грубувано переказуючи ті ж моменти в своїй книзі "Життя Т. Шевченко".

Кожний письменник покійним М. Плевако окреслений виразно, не лишаючи враження чогось недоговореного, бо в деяких інших авторів з такою тематикою часто трапляється недосказаність. Наприклад, коли пишеться про українських письменників часів революції, то багато літературознавців, характеризуючи їх якось "соромливо" оминають, що та чи інша особа спочатку була відвертим, активним комуністом, а лише згодом презріла і за це пережила страхітливі тортури й загинула в концтаборах, або деякі самі відібрали собі життя. У проф. М. Плевако захоплені окупантами не було. Він лишається весь час непохитним українцем, відданим своєму народові. Як педагог "з ласки Божої", він подає

свій матеріал так, щоб його розуміли і учні середніх шкіл, і студенти, а також із захопленням читали його колеги-професори. У цьому творі покійний цілком виправдав вислів, що "нема правди, яку не можна б було переказати лепетом дитини". Отже ця книга дуже корисна і як довідник з літературознавства для шкіл, учителів, професорів і кожного інтелектуала, що цікавиться літературою українського народу.

Саме життя проф. М. Плевако тяжке й надзвичайно повчаюче. Гр. Костюк написав докладну статтю про життя й творчість Миколи Антоновича Плевако; до біографічних матеріалів належить і цікава стаття, яку написав старший брат покійного П. Плевако, назву якої подано раніше; деякі подробиці є і в спогадах Юрія Плевако-Оранського про свого батька та в спогадах о. прот. Д. Бурка.

Життя Миколи Антоновича було суцільним трудовим подвигом, якого рідко хто із смертних може досягнути. Національну свідомість він зміцнив і виголосив під впливом таких визначних українців, як Б. Грінченко, С. Єфремов, М. Сумцов та інші з цієї плеяди. Перебуваючи в Харківському університеті, Микола Антонович активно працював у Харківському Історично-філологічному Товаристві та в Науково-Літературному відділі Товариства імені Квітки-Оснорянненка. Його праця про останнього обговорювалася на засіданні Історично-філологічного Товариства і одержала високу оцінку визначних учених.

Трохи згодом Микола Антонович організував видавництво ім. Бориса Грінченка, першою книжкою якого була книжка самого М. Плевако про Б. Грінченка. Другою виданою книжкою була його праця про Маркіяна Шашкевича та культурне відродження західних українців. С. Єфремов дав цій книжці дуже прихильну оцінку. У час навчання в університеті Микола Антонович був активним членом української студентської громади. За участь в нелегальній шевченківській демонстрації його арештовано й ув'язнено.

Коли закінчив університет, Микола Антонович був залишений для підготовки до професури при кафедрі історії літератури, якою керував проф. М. Сумцов. З цього моменту він цілком віддався навчанню, набуваючи все ширших знань.

На зорі української революції, за часи Української Народної Республіки, Микола Антонович не завагався стати на чолі організації культосвітньої справи на рідній йому Слобожанщині. Він зразу влаштував курси перепідготовки вчителів і сам став на них викладати. Організував він тоді й гімназію ім. Б. Грінченка, першим директором якої був сам. Щоб допомогти своїм слухачам в навчанні, він зразу почав опрацьовувати хрестоматію української літератури. Навантажений і адміністративною працею, Микола Антонович провадив ще й виклади в Харківському університеті, писав наукові праці, активно допомагає своїм пером різним журналам та газетам, які тоді так потребували солідних праць.

Всю оту працю припинили орди більшовицької, тоді розквітаючої, армії. Микола Антонович мусів виїхати до нововідкритого українського університету в Кам'янці. У нових, організаційному періоду, обставинах Микола Антонович відразу втягнувся в невтомну працю: читав лекції, працював у Кирило-Методієвському Братстві, писав і публікував все нові свої роботи.

Та невдовзі прийшла нова перешкода: з'явилися червоні орди. Уряд Української Народної Республіки мусів евакуюватись за кордон, в екзил. Микола Антонович

робить помилку — він повернувся до Харкова під окупаційну владу. В Харкові працює в університеті, що його переназвали Інститутом народної освіти. Його призначено на посаду професора історії української літератури з дорученням очолити секцію української літератури при кафедрі української культури. Згодом він став дійсним членом Науково-дослідного інституту ім. Т. Шевченка. В ньому він провадив кабінет бібліографії. У цей період Микола Антонович багато писав: з'явилася праця про Шевченка, побудована на першоджерелах; за його редакцією вийшли твори укр. класиків; написав низку літературних оглядів і рецензій, передмови до окремих видань; уклав декілька підручників-читанок тощо. У цю ж пору з'явилася його капітальна праця "Хрестоматія нової української літератури" у двох томах. В ній дані біографічні нариси та бібліографію, що є цінними й сьогодні. У цьому ж часі він укладає великий біо-бібліографічний словник українських письменників.

Коли ж почав наступати на Україну голий російсько-більшовицький терор, Микола Антонович став одною з його жертв. Росіяни стежили за кожним його кроком і засудили його на знищення. Насамперед його позбавили всіх посад, заборонили друкувати його праці, а пізніше не дозволили видавати його довгорічну працю — словник українських письменників. Уже в голодний 1933 рік для Миколи Антоновича зачинено двері всіх видавництв та навчальних і наукових закладів, лишаючи засобів для фізичного існування. У цьому дикому терорі нерви М. Плевако не витримали. Він опинився в психіатричній лікарні. Вийшовши з неї, він на якийсь час їде до Києва і живе тут без надії на покращання. Коли арештували Снявського, Микола Антонович повернувся до Харкова, щоб потім знову їхати до Києва, і так хіде не міг награти собі місця. Став зайвою людиною в своїй батьківщині. Але людологи в травні 1938 року його так арештовують, як націоналіста.

Почались обвинувачення й катування, вимоги зізнання у злочинах, яких не зробив. І, як кінцева дія драми, — вивіз на заслання в Казакстан, у Караганду, не дозволяючи навіть побачитись з родиною. На засланих учителює в колгоспній школі і самотньо живе в землянці два роки. Одного дня Микола Антонович не прийшов до школи. Завідувач школи після дізнання, чому не прийшов. У землянці знайшли труп з розрубаною головою. Нічого з кімнати не взято. Убивці не знайдено, але це не був грабіжник.

Так людорубка "найдемократичнішої" СРСР знищила ще одного українського ідеаліста, видатного вченого, педагога, культурного діяча, відданого сина свого народу. Це була звіряча помста за вірність ідеї незалежності України.

Видання це здійснено заходами й коштами брата покійного — Петра Антоновича Плевако. Книга надрукована в Мюнхені в друкарні "Біблос". Має книжка 808 сторінок великої вісімки на дуже доброму папері в твердій полотноній палітурці.

Ця цінна книжка мусіла б бути на полицях бібліотек усіх курсів українознавства та університетів, у яких викладається українська, а також російська література. Кошти від продажу книги призначаються на фонд для будови Храму св. Симона в Парижі.

Василь ІВАНІС

Цієї книжки не буде в продажу. Її одержать особи, які вплатили дві цеглини на будову храму св. Симона в Парижі. Ми маємо на складі дуже обме-

жену кількість примірників цієї книги, але просимо читачів не писати до нас у цій справі: ми вишлемо книгу тільки на розпорядження, одержане від Комітету будови храму св. Симона, який очолює брат автора цієї справді вартісної книги — Петро Антонович Плевако.

Подаємо адресу комітету:

COMITE de CONSTRUCTION
Eglise UKRAINIENNE
Orthodoxe a Paris
38, Avenue de l'Opera, 38r
PARIS — 2me, France

З НОВИХ ВИДАНЬ

Микола А Плевако, СТАТТІ, РОЗВІДКИ Й БІО-БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ, вибір, редакція текстів, бібліографія та примітки Г. О. Костюка, резюме англійською та французькою мовами, стор. 808, видання Української Вільної Академії Наук у США, Серія: З нашого минулого, у твердій оправі, Нью-Йорк — Париж, 1961.

Це видання здійснено коштом брата покійного Миколи Антоновича Плевако — Петра Антоновича Плевако. Друковано в Мюнхені в друкарні "Біблос". Це розкішне видання — і технічно, і за змістом. Дивись реценцію в цьому числі.

Василь Чаплецько, ЗАГИБІЛЬ ПЕРЕМІТЬКА, тетралогія "Січеславщина", книжка третя, повість, стор. 275, Нью-Йорк, 1961 (чис видання — не подано, мабуть, авторове).

АЛЬМАНАХ "ГОМОНУ УКРАЇНИ" на 1962 р., обкладинка Б. Стебельського, стор. 272, (разом з оголош.).

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ "УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ" 270, видавництво "Гомін України", Торонто, Канада, на 1962 р., стор. (разом з оголошеннями) 192, видавничі спілки "Тризуб", Вінніпег, Канада.

Олександр С. Брик, УКРАЇНСЬКО-ЄВРЕЙСЬКІ ВЗАМОВІДНОСИНИ, стор. 384, накладом автора, Вінніпег, Канада.

Степан Женецький, ГОРИ МСТЯТЬСЯ, збірка оповідань, з передмовою В. Давиденка, обкладинка П. Холодного, стор. 109, видання Головної Управи Організації Оборони Лемківщини, Нью-Йорк (написано з помилкою), 1961.

Юліан Бескид, УКРАЇНСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ДІМ У ЛЬВОВІ, обкладинка М. Левицького, стор. 80, в-во "Насторожі", Торонто, Канада, 1962.

Нарис вийшов з нагоди століття з дня народження визначного українського мецената — Євгена Харламповича Чикаленка. В книзі чимало фот.

Архиепископ Михаїл, ДУХОВИЙ СВІТ, ДУША ЛЮДИНИ І ПАРАПСИХОЛОГІЯ, досліді й думки в аспекті сучасних знань і спостережень, стор. 154, видавця не позначено (мабуть авторове), Торонто, Канада, 1961.

Марія Косовичева, ГОРСТКА ПРОМЕНІВ, поезії, обкладинка М. Левицького, стор. 48, видання, мабуть, авторчине, друковане у Вінніпезі, Канада, 1962.

Степан Женецький, НАША НАЦІОНАЛЬНА НАЗВА, стор. 77, видання 2-го відділу Організації Оборони Лемківщини, Нью-Йорк (написано з помилкою), 1962.

Степан Риндик, ПРИГОДИ СІРКА КЛАПОВУХОГО, ілюстрації М. Григорієва, заголовки Л. Рихтицького, стор. 28, видання, Українсько-Американської Видавничої Спілки, Чикаго, США, 1961.

Василь Іванис, СТЕЖКАМИ ЖИТТЯ, спогади, книга IV, Капітуляція. Сидіння в Криму. Перші кроки вигнан-

ня, стор. 402, тираж 1000 прим., Новий Ульм, Німеччина, 1961.

"Літопис Волині", науково-популярний збірник волинства, ч. 5, 1961, стор. 176, Вінніпег, Канада, 1961.

"Лікарський Вісник", журнал українського лікарського т-ва Північної Америки, ч. 1(24), січень, 1962, стор. 56, Нью-Йорк, 1962.

С. Антонович, КОРОТКИЙ НАРИС ПОЧАЇВСЬКОЇ УСПІНСЬКОЇ ЛАВРИ, стор. 75, в-во "Перемога", Буенос-Айрес, Аргентина, 1961.

ЖУРНАЛ МОЛОДІ Й НАБИРАЄ СИЛИ

"МОЛОДА УКРАЇНА", місячник, видає Центральний Комітет Об'єднання Демократичної Молоді, головний редактор — І. Пишкало, ч. 90, лютий 1962 р., 24 і 4 стор. (цілком викаристані) обкладинки.

На обкладинці рецензованого числа — картина В. Кушніра "Трембітарі". Число відкривається поезією О. Гай-Головка "До А. Малишка", далі йде перекладне оповідання, стаття П. Одарченка "В. Винниченко і українська студентська молодь 20-их рр.", прот. М. Овчаренко "Питання про походження світу", С. Фодчук: "Марко Черемшина — співець Гуцульщини", П. Степ — поезія, М. Вірний: "22-ий з'їзд КПУ в Києві", пара віршів і цілий ряд дописів про одумівське життя й працю у Канаді і США.

Заслугою є на увагу стаття П. Одарченка про Винниченка, яка є одноразовою статтю про Максима Горького. Вартість статті не лише в тому, що вона написана доброю мовою, легко й доступно для молоді на дуже актуальну тему, яка не може зійти зі сторінок преси й досі, а ще й тому, що саме тепер кілька осіб, за підтримкою газети "Вільне Слово", заповзялися зібрати 20 тисяч дол. на переклад і видання книги Ігоря Гузенка "Падіння титана".

Як відомо, ця Гузенкова праця написана вже в Канаді і цілком присвячена Максимові Горькому: Горький — титан людської думки й гуманізму. Ми не заперечуємо, що М. Горький — великий письменник світової слави. Ми не проти того, щоб українці читали його твори чи оглянули навіть фільм, зроблений за його твором. Але не сміємо забувати, що М. Горький — один з найбільших ворогів нашого народу, що він поміг Сталінові розкуркулювати і організувати голод в Україні, жертвою якого впало 7-8 мільйонів наших братів і сестер. Це ж Горький висунув гасло, яке партія на чолі зі Сталіним виписала на партійний прапорок: "Єслі враг не здається — ево унічтожають!" І. Гузенко назвав Горького іншим ім'ям, але це справи не міняє: всі знають про кого мова.

Відомо також, як Горький кпив, як кажуть, "у живі очі" з українського минулого (Кальницький, Полуботко), кпив з української мови, виступав проти українізації. Жертвами цих його "гуманних" заходів стала велика кількість українських письменників та діячів культури. Про це багато писано, говорено. Зокрема про це дуже яскраво сказано в спогадах С. Підгайного "Українська інтелігенція на Соловках". Характерно, що С. Підгайний сьогодні забув про своє писання, фактично відірвався від нього, бо він же є в числі тих, які збирають гроші на видання українською мовою книги, у якій возвеличено цього нашого ворога. Між іншим, у цій книзі є лише кілька рядків про українців, як вони танцюють гопака для розваги "вождя" на пароплаві, яким він прогулюється по Волзі. І це все.

Як відомо, проти М. Горького дуже гостро виступав В. Винниченко, що викликало великий відгомін в Украї-

ні. П. Одарченко цитує у своїй статті листа В. Винниченка, а далі пише таке:

"Так починався лист Винниченка. Далі з надзвичайною силою сарказму Винниченко викривав в Горькому російського шовініста та імперіяліста. В горьковському слові "шарчіє" Винниченко вбачує — як він каже — "цілий національно-політичний світогляд. В ньому ціла історія взаємовідносин двох слов'янських народів. В ньому багато страждання, насильства, зла. Початок історії цього слова припадає до історії всієї імперіялістично-колоніальної політики російського царизму на Україні. Воно та ще слівце "Малоросія" служили тією димовою завісою, під якою Москва, Санкт Петербург і навіть Петроград протягом кількох століть експлуатували й руйнували матеріально і духовно український народ". Далі Винниченко порівнює погляди Горького на українську мову з погляду царського міністра Валусєва, що в 1876 р. проголосив, що "никакого українського язика не було, нет и быть не может". Далі Винниченко висміював ворожі наклепи, що Україна — це, мовляв, німецька інтрига. Шовіністичним поглядам Горького Винниченко протиставляв промову Бухаріна, в якій він рішуче засудив російський великодержавний шовінізм і став на захист української мови та українізації. Винниченко далі зазначає, що Горький своїм валусєвським поклинком дає "своїм прихильникам гасло ворожнечі до української нації".

Ось чому ми вважаємо статтю П. Одарченка дуже корисною саме сьогодні. Справді, треба бути дуже відважними "патріотами", щоб сьогодні взятись збирати десятки тисяч доларів для перекладу й видання книги про Горького українською мовою. Тим більше, що люди, які дають гроші, здебільшого не знають, що написано в тій книзі, а часто й не знають, хто такий М. Горький.

"Молода Україна" зі зміною редактора дуже виграла: журнал став цікавіший, здобув нових авторів, почав регулярно виходити, подає чимало матеріалів про молодь, зокрема про ОДУМ, органом якого він є. Сьогодні "Молода Україна" — найкращий молодечий журнал на еміграції.

Є ще чимало хиб у ньому, про які скажемо іншим разом. Зокрема буває багато коректорських помилок (особливо їх було багато у січневому числі), що не робить честі журналові, тим більше, що мовним редактором і коректором "Мол. України" є така досвідчена людина в цій справі, як Павло Степ. Але можна бути певному, що це все налагодиться. Це вже не така й непереробна проблема.

"Молода Україна" сьогодні журнал цікавий. І не тільки для молоді.

ГЕНІЯЛЬНА РЕЦЕНЗІЯ

"ЛИСТИ ДО ПРИЯТЕЛІВ", ч. 11—12 (105—106), листопад—грудень 1961, стор. 64 + 4 обкладинки, Неварк, США.

Ми не раз прихильно згадували "Листи до Приятелів". В останньому числі цього журналу, як і в попередніх, мало що стверджується, але підноситься цілий ряд думок, сказати б так, закликається читачів до думання над певними більшими чи меншими проблемами. Це добра ознака.

Та нас спеціально зацікавив відділ критики цього числа "Листів до Приятелів". На стор. 26—28 розміщено три рецензії Вадима Лесича на твори "модерних" поеток і поетів: "Андієвська, Калина, Ю. Тарнавський".

Ми вирішили, що бодай з першою з них варто познайомити ширший загал читацької публіки. Це рецензія на нову збірку поезій Емми Андієвської "Ромір і рибна".

Про цю збірку В. Лесич висловлюється так:

"Необмежена в можливостях творчої уяви. Кольоритна і могогогранна. Екзотика психологічна і образова. Заснакує читача неочікуваними метафорами, сміливість яких часто стає на межі гротеску. Наверствування асоціативних переходів сягають іноді вглиб субстанції речей, затрачують ознаки реальних форм, які читач може сприймати змислами, які може бачити віч-на-віч, чи чути вголос".

Ви ще не перелякались, дорогий читачу, аршинауковости стилю? Якщо ні, то цитую далі:

"Підкреслений четвертий вимір. Значуща ірраціональність..." "...грайливо переливаються відтіні іронії наперемінку з жагою. Наївність дитини, змисловість недалекого повноліття..."

Але шановний критик на цьому не зупиняється: Це був тільки вступ до наукового критичного трактату. Далі ж В. Лесич вирішив, що таки треба пояснити читачеві, що ж являє собою книжка поезій з такою "модерною" назвою.

Передрукую тут це пояснення. Але, стилісти всього світу, увага! Звичайним же читачам рекомендується поставити коло себе пляшку холодної води, бо масте перечитати стилістичний шедевр — речення із 186 слів:

"Книжка не для дітей, не для красноруків суспільної і національної мораліні, не для насуплених повагою і виключністю патріотичного вантажу різних сучасних інквізиторів, не для забріханих прудерією і біготерією дрібноміщанських винюхувачів т. зв. порнографії і аморальности, — які так часто мають замкнені очі на явища іноді кричущої, справжньої неморальности, — але для тих бібліотечних полиць, на яких не припадають курлявою забуття чи тьмою невігластва — ані еротики Сафо з Лесбос, ані "Арс аматорія" Овідія, ані твори Бокаччіо чи Аретіно, ані Рабле, ані "Лелія" Жорж Санд, ані П'єр Брантом, ані Джойсовий "Уліссес", ані Д. Г. Лоренс, ані польський Гомбрович, чи молодого Лео Ліпського "Піотрусь", ані нашого Бобинського "Ніч коханця", ані любовні лірики давніх майстрів Франції, Німеччини, чи деякі еротики англійських поетів "елісаветинської доби", ані еротично-сатиричний есей Марк Твена "1601", ані твори Генрі Міллера, ані "Сенкчуарі" Вільяма Фокнера, — для тих, кого не жахає ані "Майя" Гойї, ані увипуклино-сексуальні картини Рубенса, Енгра чи Курбе, ані Рембрантові рисунки "Французьке ліжко" чи "На кукурудзяному полі", ані Мікельанджеля "Леда і лебідь", ані статуетки деяких індійських божищ, бо їхні повновартісні читачі (чи глядачі) відрізняють мистецтво від порнографії, поезію від словного ексгібіціонізму."

Ну, дорогі читачі, зрозуміли тепер збірку Емми Андієвської поезії "Рибна і розмір"? Ото ж бо й є! Треба тільки вміти пояснити, то й найскладніша річ стає зрозумілою. Поцілуйте ж за це геніяльне пояснення п. Вадима Лесича в... його ліву п'яту! І редактора також! Звичайно, ця пропозиція не стосується ані читачів, ані редактора "Нових Днів" — наша з вами заслуга тут просто ніяка: ми тільки спостерігаємо мудрість інших. І якщо ми після цього і блиснемо трошки, то не власним блеском, а чужим — як місяць від сонця...

Що ж являє собою збірка Емми Андієвської насправ-

ді? Значно простіше: звичайний брудний гомосексуалізм. Про яке, наприклад, сягання "вглиб субстанції речей" свідчать оці примітивні брудні рядки:

Якщо ти мене зрадиш,
Я тебе каструю.
Я останній раз кажу тобі:
Не задивляйся на того бородача
З короткими ногами...

Ну, а далі ще точніше, вірніше — брідкіше.

Є й докази "значущої ірраціональності": поетка вболіває над фактом, що чоловічі "фалоси" валяються на міських смітниках. Поскільки за Лесичем поетці властива "Наївність дитини" і "змісловість недалекого повноліття", то вона не уточнює: чи ті "фалоси" в наслідок "іронії напереміню з жагою" були відірвані, відрізані чи так собі відсохли й викинуті на смітник... "за ненадобністю". На жаль, і критик цього не пояснює.

Цитувати більше не хочеться. Вибачайте, дорогі читачі, й за це.

Признаюсь Вадимові Лесичеві, як на сповіді: я не належу до "краснодучів суспільної і національної мораліні". Я не проти й еротики, бо як людина спрагнема, то вона хоче напитись. Такою сотворив її Господь. Але нормальна людина шукатиме чистої води, а не питиме з брудної калюжі чи з міської каналізації. Тому еротоманія (тим більше гомосексуалізм) — доказ дегенерації. І ширити її в народі за допомогою "модерної по-

езії" таки не варто. Нашій літературі досі це було цілком чуже.

Тепер лишилось тільки збудувати науковий інститут і доручити п. Вадимові Лесичеві керувати в ньому відділом поезії. Всі дані для такої посади він має: "поетикальну", як він висловлюється, термінологію засвоїв досконало, "оксиморний" псевдонауковий чад пускати вмів, ну, і з читачів кпить просто неперевершено.

П. С. Тим чатачам, які не розуміють всіх отих "фалосів" і "поетикальних гомосексуальностей", (а такі налевно будуть!) радимо заглянути в словник чужомовних слів, або знайти якогось грека, щоб він їм їх пояснив: я перекладати цієї термінології не можу, бо що по-грецькому звучить "модерно-поетично", то по-нашому — понад всяку міру непристойно й не смачно.

"НОВИЙ ЛІТОПИС", ч. 1(2), січень—березень, 1962, стор. 80, Вінніпег, Канада.

"ЦЕРКВА Й ЖИТТЯ", орган Українського Православного Братства ім. Митрополита Василя Липківського, ч. 6(27), листопад—грудень, 1961 р., стор. 24, Чикаго, США.

"ТРИЗУБ", орган української національно-державної думки, ч. 6(12), листопад—грудень, 1961, стор. 24, Нью-Йорк.

"СМОЛОСКИП", журнал української молоді й студентства, ч. 13, вересень—грудень, 1961, Монреаль, Канада.

Перша виставка — перший успіх

Нещодавно створена в Торонті мистецька група "Палітра" влаштувала наприкінці минулого року першу виставку малярських праць своїх членів. Виставку присвячено сторіччю з дня смерті геніального українського поета, великого маляра і одного з перших граверів — Тараса Шевченка. Відбулася виставка в одній із залів Інтернаціонального Інституту. Узяли участь у виставці: А. Бабич, В. Воронюк, А. Кирилюк, І. Кубарський, П. Магденко, П. Мелашенко — з Торонта, і Л. Молодожанин — із Вінніпегу. Виставили разом сорок малярських творів (переважно олій) і одну скульптуру (глина).

У каталозі виставки вміщено коротке слово про "Палітру", в якому мистці заявляють, що вони хочуть "знайти тривкий ґрунт для виявлення своїх творчих сил", що вони толерують "усі наявні в теперішньому образотворчому мистецтві напрями і жанри", визнаючи їх "за рівноправні, не надаючи жодному з них якоїсь переваги". Закінчується коротка декларація переконливим твердженням: "Усі мистці, що об'єднуються і об'єднуються навколо "Палітри", мають і матимуть змогу вільно творити й шукати нових шляхів у малярстві, графіці і скульптурі".

Виставка викликала в українській пресі ("Наша Мета", "Вільне Слово", "Новий Шлях", "Молода Україна" та ін.) чимало прихильних відгуків, слухних зауважень і порад, з яких, можна сподіватися, мистці в майбутньому охоче скористаються.

Слід зауважити, що перша виставка "Палітри" вгідно відрізняється від усіх попередніх малярських виставок, які досі відбувалися в Торонті, бо тут відвідувачі вперше побачили добрі початки жанрового живопису, характеристичні портрети, викінчені пейзажі, тобто твори, у яких видно думку мистців і їхню індиві-

дуальність, тоді як на попередніх вони бачили самі тільки натюрморти, беззмістовні етюди, схематичні шпідці. Розглянемо ж бодай коротко творчість кожного мистця за каталогом.

Андрій БАБИЧ виставив п'ять олійних праць, з них жіночий портрет, збомбардована вулиця великого міста, занедбана фарма і два пейзажі. Всі праці виконані з певністю і відчуттям дійсності. Його "Стара фарма", "Портрет японки" і "Вісянє поле" привертають до себе особливу увагу глядача. Мистець зосереджується на основному, не дбаючи про деталі. Тільки у виконанні таких творів як "Руїни" і "Пейзаж" мистець відійшов

А. Бабич. Стара фарма.

грохи від свого стилю і тому створюється враження, що картини не цілком викінчені і над ними ще треба попрацювати.

Володимир ВОРОНЮК — імпресіоніст із легким нахилом до експресіонізму — дав так само п'ять картин, з них цікавий символічний "Портрет Т. Шевченка", що викликав у відвідувачів суперечливі думки, висловлювані в розмовах, і навіть вірші, записані в книгу вражень. Одні шукали в портреті зовнішньої подібності, а не знайшовши її — були розчаровані, інші звертали увагу головно на світлові ефекти, тобто на висвітлені руки та обличчя і навмисне затемнені другорядні деталі — і були захоплені. Переважали думки, що відповідною була б назва твору "Дух Шевченка", аніж "Портрет Т. Шевченка".

В. Воронюк. Тарас Шевченко.

У картинах "Бездомні", "На руїнах" і "Пейзаж" (один і другий) мистець пробує шукати себе в кольорах й техніці. Його скульптура "Проект п'ятника Т. Шевченкові", як уже зазначалося в пресі, мініатюрного розміру, подано Тараса Шевченка в не модній тепер смушевій шапці, з кількома символічними фігурками навколо.

Артем КИРИЛЮК з якихось причин дав лише один твір — "Вигляд на Гамільтон" (олія), отже говорити багато про його творчість не доводиться, можна сказати хіба тільки те, що він цікавий у кольорі.

Іван КУБАРСЬКИЙ — відомий майстер театрального декоративного мистецтва — виставив чотири "Шкіци декорацій" до опер Миколи Лисенка "Тарас Бульба" та "Утоплена", виконані з вишуканою прецизійністю. Мистець добре знає історію українського театру, відчуває

добу козаччини і прекрасно відбив її в своїх шкіцах. Крім того, він виставив дві картини на теми Шевченкових творів: "Причинна" і "Тополя", пейзаж "Над рікою" і натюрморт "Мальви". Слід відзначити, що мистець вправно володіє живописною технікою.

Петро МАГДЕНКО — теперішній голова "Палітри" — виставив вісім праць, з яких на особливу увагу заслуговує жанрова картина "До невідомого берега" (Див. "Нові Дні", ч. 145, стор. 30), скомпонована на психологічному переживанні її персонажів. Сюжет картини нескладний, але захоплює і глибоко зворушує глядача. П'ять козаків, зі зброєю і прапором, припливли на сяк-так зв'язаному плоті до невідомого берега. Двоє несуть пораненого чи хворого товариша-побратима. Кожен по-своєму сприймає вислід своїх надмірних зусиль і це яскраво відбито на їхніх обличчях. Картина добра не тільки з композиційного погляду, а ще й тим, що по-мистецькому розкриває внутрішній стан людей, які не знають, що з ними буде далі. Якщо б мистецеві пощастило відійти від певної скованості, що відчувається в деяких постатях, то картину можна б зарахувати до найліпших праць виставки.

Окрім "До невідомого берега" П. Магденко виставив ще й добрий з композиційного погляду і добре виконаний "Портрет Т. Шевченка" (Див. "Нові Дні", ч. 145, стор. 31), дві картини на теми Шевченкових творів: "Сова" і "Ярема" (один із героїв поеми "Гайдамаки"), "Портрет проф. Фодчука", два пейзажі "Місток" і "Озеро" та натюрморт "Квіти". Усі його праці визначаються тонкістю рисунка, гармонійністю кольорів і глибиною відчуття.

Павло МЕЛАЩЕНКО — учень відомих малярів і професорів Київської Академії Мистецтв Михайла Бойчука та інших майстрів — виставив цього разу два пейзажі — "Старі верби" і "Пейзаж", два портрети — "Українка" і "Портрет", окрім того, картину "На човні". У творах П. Мелашенка нема й сліду випадковості чи якоїсь надуманості. Усе в нього закономірне, усе на своєму місці. Усі його картини з великою любов'ю і старанністю опрацьовані, викінчені, а тому й не дивно, що глядачі особливо ними цікавилися.

Дуже цікаві з усіх поглядів його обидва портрети — жіночий і чоловічий. Особливе враження справляє картина "На човні". Дивись на неї і відчуваєш, ніби хлюпотять легенькі хвилячки на озері і пахнуть нагріте сонцем запахи повітря. Цікава постаць хлопчика. Він напружений до краю, зосереджений на одній якійсь думці. Створюється враження, що от-от він полетить з вітром в перегони.

Треба також відзначити, що П. Мелашенко з тонким відчуттям локальних кольорів сміливо продовжує світлі традиції реалістів: Маковського, Крамського, Ярошенка, Пимоненка, Мурашка, Левченка та інших, не старяючись за всяку ціну попасти до розряду модних малярів.

Леонід МОЛОДОЖАНИН — один з провідних скульпторів Канади — надіслав із Вінніпегу вісім картин: "Портрет Т. Шевченка" (олівець), "Жаспар" (пастель), "Вінніпег річка" (олія), "Березки" (пастель), "Стара фарма" (пастель) і три "Етюди" 1. П. III, (олія).

Малярські твори цього визначного скульптора також цікаві. Вони оригінальні, з відчуттям виконані, а деякі просто вражають глядача: "Жаспар", наприклад, своєю динамічністю та інтенсивністю кольорів, "Березки" — декоративністю, а "Стара фарма" — м'якістю кольорів і реалістичністю виконання.

На закінчення хочеться спинитися й на деяких недо-
тягненнях не самої виставки, а її упорядників. Насампе-
ред зала Інтернаціонального Інституту зовсім непридат-
на для малярських виставок: вона мала і зависока, отже
надалі не слід скупитися на якусь більшу, відповіднішу
залю. Друге недотягнення іншого порядку, а саме: через
організаційну недосвідченість пізно були розповсюдже-
ні летючки, бракувало афіш, не запрошено представни-

ків англomовної і української преси і взагалі нікого не
запрошено, навіть бракувало на столі пристойного зоши-
та, де б відвідувачі могли записати свої враження.

Сподіваємось, що в майбутньому члени "Палітри"
взьмуть до уваги зазначені промахи і краще організу-
ють свою чергову виставку, дадуть ще кращі твори, а
дані для цього всі вони масть не абиякі.

Павло СТЕП

Урочисте відкриття власного будинку УВАН у США

У неділю 28 січня у Нью-Йорку відбулося справжнє
велике свято української вільної науки, що одночасно
стало і святом "вселюдської вільної науки в усьому сві-
ті", як справедливо зазначив д-р Й. Ліхтен, виступаю-
чи з привітанням від імені Антидефамаційної Ліги. Цим
святом стало урочисте відкриття власного триповерхово-
го будинку Української Вільної Академії Наук у США.
Велика зала була переповнена присутніми, багато лю-
дей стояло, бо не було де сісти. Коли голова зборів по-
відомив, що в залі є присутній президент УНР в ек-
зилі д-р Степан Витвицький, вся публіка стоячи гучно
привітала президента довгими оплесками. Щиро при-
вітали і президента Білоруської Національної Ради п.
Абрамчина. Серед присутніх були також визначні пред-
ставники американської науки, представники польських
і білоруських наукових установ.

Свято відкрилося змістовною промовою проф. Ю.
Шевельова. Коротко згадавши про великі досягнення
УВАН за останні 10 років, проф. Ю. Шевельов головну
увагу звернув на ті великі завдання, що стоять перед
УВАН. Перше наше зобов'язання, — сказав доповідач,
це зобов'язання перед нашою батьківщиною Україною.
У вільних умовах українські вчені повинні спокійно і
тактовно виправляти помилкові твердження вчених
УРСР і розробляти ті питання, що їх неможливо дослід-
жувати в умовах теперішнього режиму на Україні. Дру-
ге зобов'язання — це зобов'язання перед Америкою. Ук-
раїнські вчені повинні сприяти правдивому освітленню
української проблеми, українського минулого й сучас-
ного. Третє зобов'язання — перед еміграцією, перед ук-
раїнцями у вільному світі. Проф. Ю. Шевельов під-
креслив, що УВАН у своїй науковій праці повинна уни-
кати публіцистичного підходу і керуватися принципом
об'єктивного, наукового підходу до досліджуваних
явищ. Українська Вільна Академія Наук, — сказав проф.
Ю. Шевельов, — стала символом української вільної на-
укової думки, діяльність УВАН повинна знайти повну
підтримку з боку української еміграції.

Після промови проф. Ю. Шевельова представники
різних організацій і установ виступали з привітання-
ми, потім зачитано письмові привітання. З усіма при-
вітами виступали представники Українського Робітни-
чого Союзу, Українського Народного Союзу, Амери-
канського Комітету Визволення, Білоруського Наукового
Інституту, Польського Наукового Інституту, Об'єднання
Українських Письменників "Слово", Антидефамаційної
Ліги, різних українських професійних товариств, "Заре-
ва" та інших. Серед письмових привітань були привітан-
ня від пані М. Дорошенкової та від пані Н. Ветухової,
від голови НТШ в Європі проф. д-ра В. Кубійовича,

архiepіскопа УАПЦ Впреосв. Никанора, від груп УВАН
та окремих членів і прихильників.

Далі представник Управи УВАН проф. Г. Костюк
висловив подяку всім жертводавцям, що своїми грошо-
вими пожертвами і позиками уможливили придбання
цього будинку для УВАН. Розуміння ваги української
вільної науки і прихильне ставлення до УВАН яскраво
виявилось в тому, що на цих урочистих зборах при-
сутні, а також і ті прихильники, що не могли особисто
прибути на свято і прислали свої привітання з грошо-
вими чеками пожертвували понад 2600 доларів. Зокрема
1000 дол. пожертвував В. Джус і 500 дол. Ю. Бачин-
ський. Треба сподіватися, що громадянство й надалі
підтримуватиме морально й матеріально цю справжню
фортецю української вільної науки — Українську Віль-
ну Академію Наук. Ця допомога уможливить Академії
виплатити борги за будинок і створити матеріальну ба-
зу для дальшого розгортання науково-дослідчої праці.

Далі відбувся концерт з участю скрипаля Яро Ме-
гасюка, піяністки Зої Маркович, піяніста Вадима Кіпи
і співачки Ганни Ширей. Концерт пройшов з великим
успіхом.

На закінчення виступив проф. В. Міяківський. Його
промова була присвячена улаштованій у великій залі
виставці картин славного українського художника сим-
воліста Охима Михайлова, що загинув на засланні.
Проф. В. Міяківський дав цінні й цікаві пояснення до
кожної картини, з'ясовуючи її символіку і характер-
изуючи її мистецьку вартість. Ось знаменита пастеля
1919 р. "Музика зір" — картина, нав'яна рядками пое-
зії О. Олеся: "О слово рідне! Шум дерев, Музика зір
блакитнооких". Ось "Чайка" — пастеля 1923 р. — чай-
ка — Україна над пришталеvim плесом Дніпра. А ось
останній натюрморт, на якому стоїть напис: "Ю. Михай-
лів. Котлас, 1934". На тлі грубих дошок стіни концта-
борного бараку українська хустка і на ній яблука і гру-
ші, прислані з далекої України. Всього на виставці бу-
ло 18 картин. Мистецька Кураторія УВАН видала спе-
ціальний каталог цієї надзвичайно цінної й цікавої ви-
ставки.

Треба відзначити, що новий будинок УВАН має ім-
позантний вигляд, залі прикрашені картинами, портре-
тами та килимами, що їх зробила письменниця Д. Гү-
менна. Це власне тканини, на яких Д. Гүменна намалю-
вала орнаменти і різні узори.

У будинку УВАН зберігається цінний архів, руко-
писи, наукова бібліотека, картини видатних українських
художників, твори українських скульпторів. Будинок
знаходиться поблизу інтелектуального центру міста —
Колумбійського Університету. Молоді кадри українських

науковців беруть діяльну участь в праці УВАН, і недалекий той час, коли їм доведеться продовжувати і розвивати далі українську вільну науку в США. Треба сподіватися, що УВАН своєю науковою діяльністю великою мірою спричиниться до кращого розуміння української справи американськими ученими й політичними діячами. Українська Вільна Академія Наук при дружній підтримці широких кіл українського громадянства стає не тільки центром української науки, культури й мис-

тецтва в США, вона стає також важливим осередком ширення правди про Україну, про український народ, його минуле й сучасне та про його уперті змагання і безперестанну боротьбу за волю і державну незалежність.

Петро ОДАРЧЕНКО

Т. Г. ШЕВЧЕНКО

Передмова до „Кобзаря“

Воскреснем ли когда от чужевластья мод?
Чтоб умный, добрый наш народ
Хотя по языку нас не считал за немцев.

А. Грибоедов

Випускаю оце в люди другого „Кобзаря“ свого, а щоб не з порожніми торбами, то наділяю його предисловієм. До вас слово моє, о братія моя українська возлюбленная.

Велика туга осіла мою душу. Чую, а іноді і читаю: ляхи друкують, чехи, серби, болгары, чорногори, москалі — всі друкують, а в нас анітелень, неначе всім заціпило. Чого се ви так, братія моя? Може, злякались нашествія іноплеменних журналістів? Не бійтесь, собака лає, а вітер несе. Вони кричать, чом ми по-московській не пишемо? А чом москалі самі нічого не пишуть по-своєму, а тільки переводять, та й то чортзна по якому. Натовкмачать якихсь індивідуалізмів тощо, так що аж язик отерпне, поки вимовиш. Кричать о братстві, а гризуться, мов скажені собаки. Кричать о єдиній слов'янській літературі, а не хотять і заглянуть, що робиться у слов'ян!

Чи розібрали вони хоч одну книжку польську, чеську, сербську або хоч і нашу? Бо і ми-таки, слава Богу, не німці! Не розібрали. Чом? Тим, що не тямлять. Наша книжка як попадеться у їх руки, то вони аж репетують та хвалять те, що найпоганше. А наші патріоти-хуторяни й собі за ними. Пречаровательно в чарах тих ось що: жиди, шинки, свині і п'яні баби. Може, це по їх утопченій натурі і справді добре. А на наші мужицькі очі, то дуже погано. Воно й то правда, що і ми самі тут трохи винні. Бо ми не бачили нашого народу — так, як його, Бог сотворив. У шинку і наш, і москаль, і навіть німець — всі схожі на свиню, а на панцині — то ще поганше. У хату прийти до його або до себе покликать по-братській не можна, бо він злякається, та, може, ще й те, що він пізнає дурня у жупані.

Прочитали собі по складах „Енеїду“ та потинялись коло шинку, та й думають, що от коли ми вже розпізнали своїх мужиків. Е, ні, братики, прочитайте ви думи, пісні, послушайте, як вони співають, як вони говорять меж собою, шапок не скидаючи, або на дружньому бенкеті як вони згадують старовину і як вони плачуть, неначе справді в турецькій неволі або у польського магнатства кайдани волочать, — то тойді і скажете, що „Енеїда“ добра, а все-таки сміховина на московський шталт.

Отак-то, братія моя возлюбленная. Щоб знать людей, то треба пожити з ними. А щоб їх спису-

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Дєполович

БУКВАР

Восьме поправлене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Друге збільшене видання (більший формат
і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

4. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для четвертої класи

Друге поширене й поправлене видання
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт
і формат сторінки).

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).

Видання друге.

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

Замовляти в „Нових Днях“. Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

вать, то треба самому стать чоловіком, а не марнотрателем чорнила і паперу. Отойді пишть і друкуйте, і труд ваш буде трудом чесним.

А на москалів не вважайте, нехай вони собі пишуть по-своєму, а ми по-своєму. У їх народ і слово, і у нас народ і слово. А чиє краще, нехай судять люди. Вони здаються на Гоголя, що він пише не по-своєму, а по-московському, або на Вальтер Скотта, що й той не по-своєму писав. Гоголь виріс в Ніжині, а не в Малоросії — і свого язика не знає; а Вальтер Скотт в Едемборге, а не в Шотландії — а може, і ще було що-небудь, що вони себе одцурались. Не знаю. А Борнц усе-таки поет народний і великий. І наш Сковорода таким би був, якби його не збила з пливу латинь, а потім москвощина.

Покойний Основ'яненко дуже добре приглядався на народ, та не прислухався до язика, бо, може, його не чув у колісці од матері, а Гулак-Артемовський хоть і чув, так забув, бо в пани постригся. Горе нам! Безуміє нас обуяло отим мерзенним і богупротивним панством. Нехай би вже оті Кирпи-гнучкошиєнки сутяги — їх Бог, за тяжкіє гріхи наші, ще до зачатія во утробі матерній осудив киснуть і гнить в чорнилах, а то мужі мудрі, учені. Проміняли свою добру, рідну матір — на п'яницю непотребную, а в придаток ще й вь додали

Чому В. С. Караджич, Шафарик і інші не постриглись у німці (ім би зручніше було), а остались слав'янами, щирими синами матерей своїх, і славу добрую стяжали? Горе нам! Но, братія, не вдавайтесь в тугу, а молитесь Богу і работайте разумно, во ім'я матері нашої України безталанної. Амінь.

А щоб ви знали, що труд ваш не мимо іде — і щоб не дуже чванилась московська братія сврею Ростопчиною — та от вам Свяченая вода; написано панночкою, та ще й хорошою, тільки не скажу якою, бо воно ще молоде, боязливе.

А переверніть пудові журнали та пошукайте, чи нема там чого-небудь такого, як Свяченая вода, не турбуйтеся, бо, їй-богу, не найдете.

Седнев

1847 Марта 8

"Матеріали до вивчення історії української літератури", т. II, Влд. "Радянська школа", Київ, 1961.

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545
(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

△ ПЕРЕРІБКИ,

△ НАПРАВИ,

△ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

Валентин ЛАГОДА

**

О рідна земле, щедра мати,
Принад багато маеш ти, —
Усю тебе не бійняти,
Усі шляхи не обійти.

Весь час милуєшся тобою —
Не намилуєшся за вік
Лісів чарівною красою,
Роздолом нив,
Розливом рік...

Нещадний розум вже віщує
І серце нїє від жалю:
Не все сходжу,
Не все відчую,
Неодивлюсь,
Недолюблю...
Бїйдуже все скороминуше,
Все малозначуше, дрібне,
Бо що не рік — пече все дужче
Жага повсюдності мене.

Найшвидша і найдешевша в Торонті
ПЕРЕВОЗКА ХАТНІХ РЕЧЕЙ І МЕБЛІВ

В разі потреби телефонуйте:
А. Максимлюк — LE 3-3724

ГАРНИЙ ПОДАРУНОК ДІТЯМ
ШІСТЬ РІЧНИКІВ

“СОНЯШНИКА”

оправлені у три великі книжки

(у Кожній по 440 сторінок друку):

1. За 1956 і 1957 роки — ціна: 6.50 дол.
2. За 1958 і 1959 роки — ціна: 6.50 дол.
3. За 1960 і 1961 роки — ціна: 6.50 дол.

Купить ці три книжки і позбавитесь клопоту: що дитині дати прочитати, чи що їй прочитати, бо

● У цих трьох книгах знайдете відповідні матеріали на кожну пору року, на кожне політичне чи релігійне свято.

● У цих трьох книгах знайдете матеріали з історії та географії України.

● У цих трьох книгах знайдете твори найкращих сучасних дитячих письменників і письменників-класиків.

● У цих трьох книгах знайдете багато добрих ілюстрацій майже до кожного твору. Обкладинка кожного числа видрукувана у двох кольорах.

Книжки гарно оправлені в полотно, із золотими витисками.

Замовляти в “Нових Днях”.

**

Баба Віхола, сива Віхола
на метільній мітлі приїхала.
В двері стукала, селом вешталась:

— Люди добрії, дайте решето!
Ой, просію ж я біле борошно,
бо в полях іще дуже порожньо.

Сині пальчики — мерзне житечко.
Нема решета, дайте ситечко.
Полям їхала, в землю дихала
баба Віхола, сива Віхола...

**

Гуде вогонь — веселий сатана,
червоним реготом вихоплюється з печі...
А я чолом припала до вікна,
і смуток мій бере мене за плечі.

Сама пішла світ-заочі — аби
знайти від тебе крихту порятунку.
Мої думки, як дикі голуби,
в полях шукали синього притулку.

Сама втекла в сніги, у глухомань,
щоб віднайти душевну рівновагу.
І віднайшла — гірку печаль світань.
І п'ю, немов невивроджену бразу.

І жду якогось чуда із чудес.
Читаю ніч, немовби чорну книгу.
Якщо кохаєш, — знайдеш без адрес
оцю хатину за морями снігу.

І відпливаю поночі одна
на кризі шибки у холодний вечір.
І спить в печі веселий сатана,

уткнувся жаром в лапи головешок.

І так до самих синіх зоряниць,
до світанкових поїздів ячання —
до безміру, як в темряві зіниць,
тривожно шириться чекання...

„ЦЕРКВА Й ЖИТТЯ“

Орган Українського Православного Братства
ім. Митрополита Василя Липківського.

ВІДКРИТО ПЕРЕДПЛАТУ на 1962 рік.

Умови передплати на рік:

США, Канада — 2 дол., Англія, Австралія, Нова
Зеляндія — 15 шилінг., Аргентина — 36 пезо,
Бразилія — 100 крз., Зах. Німеччина — 4 ДМ.,
Франція — 400 франк.

ЗАКЛИКАЄМО: передплатників — поновити пе-
редплату, читачів — передплатити журнал.
Замовлення і гроші слати на адресу скарбника
управи Братства:

Mr. Wasyl Szewczenko
2528 Smith St.

Fort Wayne, Ind., U.S.A.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Ойл Борнери та наприви.

J. KIRICHENKO
945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

20-ЛІТТЯ

КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ В ТОРОНТІ

20 лютого місцевий КУК відзна-
чив своє 20-ліття. Було слякано ві-
че, на якому було коло 400 осіб. Про-
мовляли голова КУК д-р Мицик, пер-
ший голова його адвокат Т. Гуме-
нюк, посол до федерального парла-
менту дост. Іван Кучерепа, д-р О.
Бойко. У президії був ще держав-
ний секретар і міністер громадян-
ства Онтарію дост. Іван Яремко.

Темою доповіді посла І. Кучерепа
була відома заява держ. секретаря
США Д. Раска, що "Україна, Вірме-
нія і Грузія — традиційні частини
СРСР".

Про працю КУК солідно доповів
д-р Мицик. Д-р О. Бойко доповідав
про цілі й завдання КУК та його фі-
нансову базу. Між іншим, у цій до-
повіді чергувались великі справи з
малими, що зменшило її ефект.

Адвокат Т. Гуменюк говорив про
перші кроки КУК на Сході Канади.

Прийняті відповідні резолюції. При
схваленні резолюцій виявились між-
партійні тертя, але не між україн-
ськими партіями, а між канадськи-
ми: "зрізались" консервати з лібе-
ралами. Дехто може подумати що, це
дуже погано і що ми матимемо но-
ві "партійні" клопоти. Але ці тур-
боти зайві: говорилося не про нашу
"приватню" політику, а про політи-
ку уряду Канади, то цілком нормаль-
но, що люди мали відмінні погляди.

Звичайно, закінчилось усе добре
і спокійно. Дуже добре, що ми ма-
ємо в канадських партіях своїх лю-
дей, які захищають інтереси своїх
партій і їх лідерів.

КІВАНІС-ФЕСТИВАЛЬ

Недавно в Торонті закінчився ві-
домий на всю Канаду Ківаніс-Фес-
тиваль. Мета цих щорічних фести-
валів — виявити серед канадської

молоді талановитих музик, співаків,
танцюристів.

У сьогорічному фестивалі особли-
вих успіхів осягнула 14-річна укра-
їнка Христя Петрівська, яка здобу-
ла перше місце і нагороду в сумі
100 дол. Христя Петрівська брала
участь у змаганнях чотири рази:

1. 12 лютого, група: "концерт для
фортепіана з оркестром" (грала Кон-
церт Шостаковича, оп. 35) — здо-
була ПЕРШЕ місце (марка — 91);

2. 13 лютого, група: "фортепіанове
сольо" (грала Сонату Бетговена ч. 2,
оп. 2) — здобула ТРЕТЄ місце (мар-
ка — 86).

3. 20 лютого, група: "модерна му-
зика" (грала Другу Сонату Гіндемі-
та) — здобула ПЕРШЕ місце і най-
вищу марку (89) того дня між усі-
ма учасниками.

4. 22 лютого, група: "концерт для
фортепіана з оркестром" (грала Кон-
церт Моцарта А-мажор) здобула пер-
ше місце (марка 87).

Христю Петрівську відзначили англомовні щоденники й радіо.

Христя вчиться в консерваторії м. Торонто у класі Бориса Берліна.

У цьому фестивалі українці взяли чималу участь. Між іншим, відбувся цікавий інцидент. Шкільний хор при філії УНО, яким керувала М. Яворська, проспівав кілька пісень. Один член журі з Лондону, Англія, зауважив, що хоч він і не розуміє "російської мови", але хор дуже добре співав. Почти там прийшло офіційне спростування, то до нього підійшла одна з хористок, десятилітня Марія Максимова і заявила гострий протест: "Ми українці і співали українських, а не російських пісень. Росіяни — наші вороги, вони поневолюють Україну, а ми боремось за її волю й самостійність".

Для цього члена журі це було такою несподіванкою, що він оторопів і почервонів, як рак. Тут же перепросив дівчинку і всіх хористів, заявляючи, що ніколи більше в своєму житті не зробить такої прикрої помилки. Його помилка була тим більше неприємною, що в програмі виразно стояло: "український хор, українські пісні". Та тим, хто не дуже добачає, "усі вовки сірі..."

Як бачимо, зміну маємо добру: і талановиті, і працьовиті, і відважні, і швидко орієнтуються та знають, що й коли треба зробити.

ІЗ ДІЯЛЬНОСТІ "КОЗУБА"

З останніх, цікавіших вечорів "Козуба" варто відзначити авторський вечір Віри Вовк (присутніх понад 100 осіб) та вечір фотрєпіянової музики Тетяни Прушинської-Ткаченко (присутніх коло 80 осіб).

Як і треба було сподіватись, вечір Віри Вовк викликав дуже суперечливі оцінки — слухачі розділились на два табори: найпалкіші прихильники її творчості і повні негатори. Це доказ того, Віра Вовк уміє зачепити кожного "за живе місце".

Щодо Тетяни П.-Ткаченко, то тут роздвоєння не було: одна з найкращих молодих піаністок Торонта, чудово грала чудові твори. Це був один з найприємніших козубівських вечорів цього сезону.

Чергові вечори: 9 березня — Шевченківський вечір (доповідь поета В. Скорупського й декламації), 16 березня — доповідь адвоката Т. Гумєнюка про його недавню подорож по Україні, 23 березня — вечір пам'яті Лисенка (доповідь С. Фодчука й концерт), 30 березня — вечір пам'яті композитора М. Фоменка.

Чому ждати до ВЕСНИ?

● РОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР

З ПОЗИЧКОЮ НА ПОЛІПШЕННЯ ДОМУ

Позичку на поліпшення дому можете одержати через ваш банк на основі закону про державне житлобудівництво для перебудови і направи дому зовні і всередині, як і для багатьох інших домашніх робіт. Цю позичку до висоти \$4,000 дістанете на сплату продовж десяти літ. Її можуть дістати також і посідачі власностей на рент.

● РОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР

З ПОЗИЧКОЮ НА ПОЛІПШЕННЯ ФАРМИ

Позичку на поліпшення фарми, підтримку уряду Домінії, можете дістати до висоти \$7,500 на 5%, сплачувати продовж десяти років. Ця позичка служитиме на купівлю всякого роду фермерського приладдя, як також на навішу фермерських забудовань.

● РОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР

З ПОЗИЧКОЮ НА МАЛІ БИЗНЕСОВІ ПІДПРИЄМСТВА

Цю позичку, підтриману урядом, на поліпшення дрібних бізнесових підприємств, отримуєте через чартерований банк до висоти \$25,000, сплачувану продовж десяти літ.

Пораду і поміч одержите у вашому місцевому Державному Уряді Праці.

Опубліковано за уповноваженням Дост. М. Стара, Міністра Праці Канади.

ВИСИЛКА ЛИСТА ДО ЄВРОПИ КОШТУЄ 6 ЦЕНТІВ

Коли ви пишете листа до Європи, упевніться, що він відповідно оплачений: 6 центів від першої унції, 4 центи від кожної додаткової унції.

△ Якщо Ви не певні у вазі листа — звертєсь на пошті. Багато непотрібної затримки виникає тоді, коли листи повертаються назад до адресата за додатковою оплатою.

△ Завжди адресуйте конверта чітко, виразно й повністю: пишіть ініціал або ім'я адресата і зазначуйте повністю назву країни, у яку шлете листа.

△ Пишіть вашу зворотну адресу в горішньому лівому куті конверта, позначуйте число дому, вулицю та поштову зону (у якій ви мешкаєте), місто і провінцію.

Точна оплата пошти, повне та виразне адресування прискішує доставку вашої пошти.

Канадська пошта

ЩЕ ОДНА НОВА ПЛАСТИНКА

Идучи на зустріч бажанням наших радіо-слухачів і любителів української пісні і музики, єдина в Торонто Радіо-програма "Пісня України" видала ще одну нову довгограючу пластинку під назвою:

"ТИХО НАД РІЧКОЮ"

до якої звійшли вибрані найновіші українські пісні у найкращому мистецькому виконанні. Серед них є: "Берізка", "Не питай", "Вильс кохання", "Тихо над річкою", "Мрія", "Ти світи, моя зоре", "Навіщо, милий, обіцяння", "Ронить листя клен похилый" та багато інших нових чудових пісень.

Ціна пластинки — \$3,50. Книгарням і кольпортерам даємо опуст. Замовлення просимо надсилати на адресу:

SONG OF UKRAINE
64 Hewitt Ave.,
Toronto 3, Ontario.

НОВА УПРАВА КЛЮБУ КАНАДСЬКОЇ ЕТНІЧНОЇ ПРЕСИ В ТОРОНТІ

8 лютого ц. р. відбулися Загальні Збори Клубу Канадської Етнічної Преси в Торонті. Звідомлення з діяльності управи Клубу склав Карл Юліан Баер, редактор і видавець німецької газети "Торонтонер Цайтунг". Він очолював Клуб на протязі останніх трьох років.

До нової управи Клубу обрані: Франк Глоговскі (редактор польського півтижневика "Звйонзковец") — президент, заступники президента — Д. Януці (італієць) і д-р Й. Кіршбавм (словак), В. Мавко (словинець) — секретар, М. Бродська (полька) — скарбник; директори — І. Бойко (українець), А. Лявер (єстонець), С. Мокшицкі (поляк) і Кен Морі (японець). Контрольна Комісія: Г. Корн (чех) і Й. Новак (словак).

У цьому році лише один українець увійшов до управи Клубу Канадської Етнічної Преси, хоч українці є найчисленнішою групою в Клубі. У Торонті маємо 3 українські тижневики, 1 двотижневик і 3 місячники. Але мало цікавляться справами Клубу і це є причиною того, що впливи української групи в ньому не відповідають справжнім можливостям і потребам. На останніх Зборах Клубу були представники лише від двох українських газет — "Гомону України" й "Нового Шляху".

Читаєте "Нові Дні ? Подобаються Вам?..

Порадьте своєму приятелеві — допоможете йому й Вашому журналові.

ОХОРОННИКИ МИРУ

СЬОГОДНІ БІЛЬШЕ НІЖ У БУДЬ-ЯКОМУ ЧАСІ ВІД 1940 РОКУ, МИ ПОВИННІ СПЕЦІАЛЬНО ПРИВІТАТИ НАШИХ СПІВГРОМАДЯН У КАНАДСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛАХ, ЩО СТОЯТЬ НА ПОГОТОВІ ДО ОБОРОНИ НАШИХ СВОБІД І ДОПОМАГАЮТЬ ОХОРОНЯТИ СВІТОВИЙ МИР.

DEPARTMENT OF NATIONAL DEFENCE